

Åpenhet om ansvar

*God praksis på redegjørelser for aktsomhetsvurderinger
fra Etisk handel Norges medlemmer*

Om denne publikasjonen

Etisk handel Norges medlemmer har jobbet med aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis i over 20 år. Som en del av medlemsforpliktelsene rapporterer virksomhetene årlig på dette arbeidet. I denne publikasjonen løfter vi frem eksempler på medlemmenes gode praksis på å redegjøre for, eller vise åpenhet om, ansvaret de tar gjennom sine aktsomhetsvurderinger. Vi håper publikasjonen kan være til inspirasjon for andre virksomheter som står på startstreken og skal i gang med å håndtere sin faktiske eller potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Eksempelene fra medlemmenes rapporter er valgt ut av Etisk handel Norges rådgivere. De er utdrag fra lengre redegjørelser og viser kun en del av teksten. Det kan derfor være forskjell på det rapportskriver har ønsket å fremheve i virksomhetens redegjørelse og det vi har plukket ut og vist i denne publikasjonen. Selv om de utvalgte eksemplene viser god praksis, betyr ikke det nødvendigvis at virksomhetens redegjørelse i sin helhet holder samme høye nivå. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og jobber for å håndtere dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter.

Publikasjonen skal være praktisk i bruk. Innholdet presenteres derfor i følgende tekstbokser:

- **God praksis:** utklipp av Etisk handel Norges medlemsbedrifters redegjørelser for aktsomhetsvurderinger
- **Dette er god praksis fordi:** vår forklaring på hvorfor dette er god praksis
- **Tips/Husk!:** fremhevede tips eller informasjon til arbeidet fra Etisk handel Norges rådgivere
- **Etisk handel Norges ressurser:** tilgjengelige ressurser knyttet til det aktuelle temaet som finnes på Etisk handel Norges medlemsider

God lesning og lykke til med aktsomhetsvurderingene!

Redaktører: Marthe Kielland Røssaak og Simen Høy Dypvik, seniorrådgivere i Etisk handel Norge. Bidrag og innspill fra hele sekretariatet.

Layout: Anette Lia, www.anettelia.no

Trykk: Konsis Grafisk AS

Rettinger: Utdrag fra redegjørelser tilhører virksomhetene selv. Øvrig tekst tilhører Etisk handel Norge og kan deles med henvisning til denne publikasjonen.

Bilder: Kjøpt fra databaser og eies av Etisk handel Norge.

Juni 2023

Forord

Vit og vis

Globaliseringen har ført til at innsikt i produksjon av varer og tjenester ofte er mangelfull. Behovet for åpenhet og ansvarlighet er stort og noe av svaret er aktsomhetsvurderinger. Aktsomhetsvurderinger er ikke nytt, men et hittil frivillig rammeverk basert på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) fra 2011 og som senere er inkorporert i OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger og etterleve rammeverket. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Vi har lenge veiledet våre medlemmer i aktsomhetsvurderinger. Det er først nå med åpenhetsloven at aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter og anstendig arbeid er lovpålagt, noe vi jobbet for som medlem i Etikkinformasjonsutvalget. Medlemmer hos oss er også forpliktet til å gjøre aktsomhetsvurderinger på miljø og klima, korrupsjon og dyrevelferd. Denne publikasjonen vil vise god praksis på alle disse områdene og forhåpentligvis inspirere andre virksomheter til være åpen om utfordringer og tiltak. Publikasjonen og medlemmenes redegjørelser bør også leses av leverandører, ansatte, investorer, kunder, myndigheter og forbrukere.

Med aktsomhetsvurderinger flyttes fokuset vekk fra «name and shame» til «know and show». Dette er helt sentralt i UNGP: virksomhetene skal tilegne seg tilstrekkelig kunnskap om sin negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, og de skal være transparente om hvordan de stanser, forebygger eller reduserer den. Det er en utbredt misforståelse at virksomhetene skal være åpne om all risiko. Med en systematisk og risikobasert tilnærming er det vesentlig risiko og skader som virksomhetene skal opplyse om. Interessentdialog er også i kjernen av aktsomhetsvurderinger. Interessentene – ofte arbeiderne i globale leverandørkjeder i og utenfor Norge – må være del av virksomhetenes aktsomhetsvurderinger, og de må få tilgang til redegjørelsen – på et forståelig språk. Aller helst bør aktsomhetsvurderingene gjøres før virksomheten involveres i negativ påvirkning – det er mye bedre med forebygging enn gjenoppretting av skade.

Hvilket ansvar har så virksomhetene i henhold til rammeverket? I utgangspunktet har virksomhetene ansvar i hele leverandørkjeden, samt egen virksomhet og gjennom forretningsforbindelser. Graden av ansvar avhenger av om virksomheten har forårsaket, bidratt til eller er direkte forbundet med skaden. De to førstnevnte utløser gjenopprettingsansvar mens i sistnevnte er det tilstrekkelig at virksomheten bruker sin påvirkningsmakt.

Vi får mange spørsmål fra virksomheter om hvordan de skal utføre og redegjøre for aktsomhetsvurderinger. Som ledende fagmiljø har vi lang erfaring med både store og små virksomheter, og en rekke bransjer. Denne publikasjonen gir veiledning i hvordan utføre aktsomhetsvurderinger og medlemmenes fullstendige redegjørelser finnes på Etisk handel Norges hjemmesider og kan lastes ned av enhver.

Det handler om å vise åpenhet og kommunisere om utfordringer, ikke bare resultater. Åpenhet i seg selv er en verdi som skaper tillit mellom næringsliv, myndigheter, fagbevegelse og sivilsamfunn og på tvers av landegrensene, og er grunnsteinen i vårt demokrati. De komplekse utfordringene i de globale leverandørkjedene kan ikke løses av den enkelte virksomhet, men i fellesskap. Her vil vi i Etisk handel Norge med vår flerpartstilnærming bidra med vårt, slik at vit og vis blir standard for alle virksomheter.

Lykke til med viktig arbeid!

Heidi Furustøl

Daglig leder, Etisk handel Norge

Innhold

	Forord	3
	Innledning	5
	Etisk handel Norge	5
	Bærekraftig forretningspraksis	6
	Aktsomhetsvurderinger	6
	Åpenhetsloven	8
	God praksis fra medlemmenes redegjørelser	9
<i>Trinn 1</i>	Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer	9
	Policy for bærekraftig forretningspraksis	9
	Organisering og internkommunikasjon	15
	Strategi og handlingsplan	18
	Forventninger og krav til leverandører	21
	Minimumskriterier for leverandører	24
<i>Trinn 2</i>	Kartlegg og vurder virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø	27
	Overordnet kartlegging	27
	Kartlegging på leverandørnivå	30
	Prioritering av vesentlig risiko	32
<i>Trinn 3</i>	Stans, forebygg eller reduser negativ påvirkning	40
	Tiltak relatert til spesifikke prioriterte risikoområder	41
	Innkjøpspraksis	43
	Arbeiderrepresentasjon	48
	Opplæring og kompetanseheving	51
	Valg av produkter og sertifiseringer	52
	Korrupsjon	55
	Klima og miljø	56
<i>Trinn 4</i>	Overvåk gjennomføring og resultater	58
<i>Trinn 5</i>	Kommuniser hvordan påvirkningen er håndtert	61
<i>Trinn 6</i>	Sørg for, eller samarbeid om, gjenoppretting og erstatning der det er påkrevd	64
	Medlemskap i Etisk handel Norge og våre tilleggstenester	71

Innledning

Etisk handel Norge

Etisk handel Norge er en medlemsorganisasjon, et flerpartsinitiativ og et ressursenter for bærekraftig forretningspraksis. Vi ble grunnlagt av næringslivet, fagbevegelsen, arbeidsgiverorganisasjoner og sivilsamfunn i år 2000, og har i dag over 200 medlemmer fra privat, frivillig og offentlig sektor. Vårt formål er å fremme bærekraftig forretningspraksis i leverandørkjeder slik at handel bidrar til å ivareta menneskerettigheter, anstendig arbeid, samfunn, miljø og dyrevelferd. Våre medlemmer jobber forpliktende og systematisk for å sikre bærekraftig forretningspraksis og rapporterer årlig på sitt arbeid. Etisk handel Norge tilbyr hvert medlem individuell rådgivning og oppfølging, tilgang til kurs, ressurser og verktøy, samt deltagelse i vårt nasjonale og internasjonale fagmiljø med mulighet for kompetanseheving og erfaringsutveksling.

Etisk handel Norges veiledning og rapporteringsmal tar utgangspunkt i de to ledende internasjonale rammeverkene som definerer næringslivets samfunnsansvar: FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper her under OECDs modell for aktsomhetsvurderinger.

Når en virksomhet blir medlem i Etisk handel Norge forplikter den seg til Etisk handel Norges prinsipperklæring. Dette grunnlagsdokumentet er basert på internasjonale standarder for menneskerettigheter, anstendig arbeid, miljø, anti-korrupsjon og dyrevelferd. De 13 prinsippene i erklæringen refererer eksplisitt til FN- og ILOs ti kjernekonvensjoner og angir minimumsstandarder. Der hvor nasjonale lover og reguleringer dekker samme tema som disse retningslinjene, skal den høyeste standarden gjelde. Etisk handel Norges søsterorganisasjoner Ethical Trading Initiative (ETI), Etisk Handel Danmark og ETI Sverige har vedtatt lignende prinsipper. Våre medlemmer forplikter seg til å jobbe for å sikre disse standardene i egen virksomhet og i hele leverandørkjeden. Les mer om hva prinsippene innebærer på vår nettside.

Etisk handel Norges 13 prinsipper for bærekraftig forretningspraksis (Code of Conduct)

Tvangsarbeid/
slaveri

Fagorganisering &
kollektive
forhandlinger

Barnearbeid

Lønn

Arbeidstid

Regulære
ansettelser

Diskriminering

Brutal behandling

Helse, miljø &
sikkerhet

Marginaliserte
befolkningsgrupper

Korrupsjon

Miljø

Dyrevelferd

Bærekraftig forretningspraksis

Gjennom en bærekraftig forretningspraksis kan næringsvirksomheter og global handel ha mange positive bidrag til økonomisk, miljømessig og sosial utvikling gjennom å blant annet skape arbeidsplasser og å bidra med innovasjon og løsninger som samfunnet trenger. Bærekraftig forretningspraksis innebærer at virksomheten ivaretar hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø og overholder de 13 prinsippene som er definert i Etisk handel Norges prinsipperklæring. På grunn av globale leverandørkjeder kompleks natur vil bærekraftig forretningspraksis for de fleste virksomheter være et ideal som virksomheten må jobbe for å fremme hver eneste dag. Dette arbeidet krever en systematisk og risikobasert tilnærming.

Den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, dyr, samfunn og miljø kalles aktsomhetsvurderinger (eller *due diligence for responsible business conduct* på engelsk). I Etisk handel Norge sier vi ofte at bærekraftig forretningspraksis er målet, mens aktsomhetsvurderinger er middelet.

Tips!

Sentrale prinsipper for aktsomhetsvurderinger fra [OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv – En innføring](#)

Aktsomhetsvurderinger...

- er forebyggende
- er risikobaserte og innebærer prioritering
- er dynamiske
- blir styrket gjennom involvering av interessenter
- flytter ikke ansvar
- samsvarer med internasjonale standarder for ansvarlig næringsliv
- avhenger av omstendighetene
- inkluderer kontinuerlig kommunikasjon

Aktsomhetsvurderinger

Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger og etterleve FN's veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Siden 2022 er det også krav i den norske åpenhetsloven at større virksomheter skal utføre aktsomhetsvurderinger. Aktsomhetsvurderingene er metoden virksomheter må følge for «å kartlegge, forebygge, avbøte og redegjøre for hvordan de håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser av sin egen virksomhet, leverandørkjede og sine forretningsforbindelsers virksomhet».¹

Aktsomhetsvurderinger handler om å forebygge og håndtere faktisk eller potensiell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, og den potensielle negative påvirkningen blir ofte omtalt som «risiko». Aktsomhetsvurderinger er risikobaserte. I sammenheng med aktsomhetsvurderinger refererer risiko alltid til sannsynligheten det er for at mennesker, dyr, samfunn eller miljø blir negativt berørt av virksomhetens aktiviteter.

En virksomhets aktsomhetsvurderinger skal alltid være basert på forholdsmessighet og omstendigheter slik som virksomhetens forretningsmodell og kontekst. En virksomhet som f.eks. importerer høyrisikoprodukter fra land med dårlig beskyttelse av menneskerettighetene forventes å gjøre mer enn virksomheter med lavrisiko produkter fra Norge. Ingen bedrifter vil derfor ha helt like aktsomhetsvurderinger. Prosessene som utgjør aktsomhetsvurderingene er likevel tydelig definert i OECDs modell, som nå også utgjør kjernen av den norske åpenhetsloven. Her er aktsomhetsvurderingen inndelt i seks trinn:

¹ Definisjon fra [OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv](#)

Kilde: OECD

1. **Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer** handler om at virksomheten må vedta relevante styringsdokumenter for arbeidet og at disse må være godt forankret. De bør omfatte hele virksomheten, leverandørkjeden og forretningsforbindelser. Ansvar for å utføre arbeidet må plasseres og ressurser tildeles.
2. **Kartlegg og vurder negativ påvirkning/skade ut fra egen virksomhet, leverandørkjede og forretningsforbindelser** handler om at virksomheten må identifisere faktisk og potensiell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Risikokartleggingen må ta utgangspunkt i anerkjente kilder, interessentdialog og være risikobasert. Risiko prioriteres etter vesentlighet. Risikokartlegging må oppdateres regelmessig.
3. **Stans, forebygg eller reduser negativ påvirkning/skade** handler om å bruke funn fra kartleggingen til å iverksette tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning. Tiltak kan være direkte knyttet til forbedringer i leverandørkjeden og ofte innebære å vedta relevante planer og rutiner.
4. **Overvåk gjennomføring og resultater** handler om å evaluere om virksomheten lever opp til sine forpliktelser og om iverksatte tiltak fungerer. Her vil det være viktig å etablere systemer for å registrere og håndtere informasjon samt hensiktsmessige indikatorer som kan brukes til å måle forbedring.
5. **Kommuniser hvordan påvirkningen er håndtert** handler om å kommunisere resultater og utfordringer fra aktsomhetsvurderingene internt og eksternt til interessenter. Det kan være nødvendig å benytte ulike kanaler for å nå ulike målgrupper.
6. **Sørg for, eller samarbeid om, gjenoppretting og erstatning der det er påkrevd** handler om at virksomheten anerkjenner ansvaret for å bidra til å rette opp dersom negativ påvirkning har skjedd. Da virksomheten sjeldent er alene ansvarlig for en skade vil det være viktig å bruke innflytelse og samarbeide med andre om tilfredsstillende gjenoppretting. Interessenter og skadelidende må involveres og virksomheten bør ha en rutine som beskriver hva virksomheten vil foreta seg skulle negativ påvirkning bli avdekket. Virksomheten bør vurdere hvilke klagemekanismer som er tilgjengelige for potensielle skadelidende.

Tips!

Les mer om aktsomhetsvurderinger i [OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv og kortveileder](#). Se også [Etisk handel Norges veiledning i aktsomhetsvurderinger](#) på www.etiskhandel.no

Åpenhetsloven

Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold trådte i kraft 1. juli 2022. Etisk handel Norge satt i Etikkinformasjonsutvalget som skrev utkastet til loven. Lovens formål er å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomhetene håndterer negative konsekvenser på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (§ 1).

Loven pålegger norske virksomheter av en viss størrelse å utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer (§ 4), og å publisere en offentlig redegjørelse for arbeidet hvert år innen 30. juni (§ 5). Etisk handel Norge har i flere år bistått medlemmer i deres aktsomhetsvurderinger, og våre medlemmer rapporterer årlig om arbeidet. Med åpenhetsloven vil mange virksomheter for første gang møte et rapporteringskrav i forbindelse med aktsomhetsvurderinger. Det er derfor behov for eksempler på hva som er god praksis på slike redegjørelser. Det vil denne publikasjonen bidra til.

Denne publikasjonen viser god praksis fra Etisk handel Norges medlemmers årlige rapportering på aktsomhetsvurderinger. Eksempelene kan være til inspirasjon for oppfyllelse av redegjørelsesplikten i åpenhetsloven, men går også bredere enn lovens krav om menneskerettigheter og anstendig arbeid. Medlemmenes rapporter omhandler i tillegg også miljø, klima, anti-korrupsjon og dyrevelferd.

Loven pålegger også virksomheter en plikt til å svare på skriftlige informasjonshenvendelser fra enhver som retter dette mot virksomheten (§§ 6–7). Etisk handel Norges medlemmer har mottatt flere slike henvendelser, og fått bistand til å svare ut disse ved behov.

Loven omfatter om lag 9000 norske virksomheter, men vil også ha ringvirkninger til mindre virksomheter som leverer varer eller tjenester til virksomheter som er omfattet.

Forbrukertilsynet har ansvaret for tilsyn, veiledning og oppfølging av loven. Virksomheter kan kontakte tilsynet direkte for spørsmål og bistand til å oppfylle sine plikter under loven.

Tips!

Les loven i sin helhet på lovdata.no

- §1: Lovens formål
- §§2–3: Hvem omfattes og definisjoner
- §4: Aktsomhetsvurderinger
- §5: Redegjørelse
- §§6–7: Informasjonskrav
- §§8–14: Tilsyn, veiledning og sanksjonering

Se Forbrukertilsynets nettsider for ytterligere informasjon om kontroll og tilsyn av loven: www.forbrukertilsynet.no/apenhetsloven

Se også www.etiskhandel.no for veiledning om åpenhetsloven

Åpenhetsloven kan bidra til en positiv forskjell for millioner av arbeidere i norske virksomheters leverandørkjeder. Med åpenhetsloven trer Norge opp som et foregangsland innenfor ansvarlig næringsliv. Loven stiller krav til dokumentasjon gjennom svar på informasjonskrav og årlige redegjørelser, men det er viktig at virksomhetene fokuserer på det faktiske arbeidet med aktsomhetsvurderinger og tiltak for forbedringer knyttet til faktisk og potensiell negativ påvirkning i egen virksomhet og leverandørkjeden.

God praksis fra medlemmenes redegjørelser

Denne publikasjonen er en samling av god praksis fra Etisk handel Norges medlemmers redegjørelser for aktsomhetsvurderinger. Det aller meste av informasjonen kommer fra rapportering til Etisk handel Norge for året 2022, og noe kommer også fra virksomhetenes hjemmesider. Etisk handel Norge har valgt ut eksemplene fordi vi mener at de beskriver operasjonaliseringen av hvert trinn i aktsomhetsvurderingen på en god måte og også potensialet som ligger i godt utførte aktsomhetsvurderinger.

Trinn 1 Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer

Forankring av bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha vedtatt relevante policyer og retningslinjer i virksomheten og å ha effektive styringssystemer for implementeringen av disse. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil blant annet si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, også gjennom forretningsforbindelser og i leverandørkjeden. Tydelig forventning fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Arbeid med bærekraft bør være en integrert del forretningsdriften. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

Policy for bærekraftig forretningspraksis

Det første og grunnleggende skrittet mot bærekraftig forretningspraksis er å utarbeide og vedta en policy for egen virksomhet. Denne bør dekke områder som menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold, klima, miljø, dyrevelferd og korrupsjon. Policyen uttrykker hva virksomheten selv forplikter seg til og må være tydelig på hva leverandører og andre forretningsforbindelser kan forvente av virksomheten.

En policy for bærekraftig forretningspraksis er et styringsdokument som legger grunnlaget for videre arbeid, og som kan styrke bevissthet og forankring internt og eksternt. Det er derfor viktig at policyen gjøres offentlig tilgjengelig på eksterne nettsider og at den brukes aktivt. Den bør gjøres tilgjengelig på relevante språk og bør knyttes til vesentlige risikoområder.

Policyen bør informere om hvilke prinsipper virksomheten forplikter seg til å respektere, med referanse til FN og ILOs kjernekonvensjoner. Den bør også inneholde en beskrivelse av hvilke forventninger og krav virksomheten har til leverandører og andre forretningspartnere, og hvordan virksomheten jobber med å følge dette opp. Særlig viktig er det at virksomheten forplikter seg til en forretnings- og innkjøpspraksis som styrker, ikke undergraver, leverandørers mulighet til å levere på krav og forventninger.

Etisk handel Norges ressurser på Trinn 1 – Forankring

- *Mal for Policy for egen virksomhet (norsk og engelsk)*
- *Mal for Retningslinjer for leverandører (norsk, engelsk og kinesisk)*
- *Mal for minimumskriterier for leverandører (norsk og engelsk)*
- *Mal for bærekraftstrategi (norsk og engelsk)*
- *Mal for handlingsplan for bærekraftsarbeidet (norsk og engelsk)*
- *Mal for intern rutine på aktsomhetsvurderinger (norsk)*
- *Verktøy for intern interessentanalyse*
- *Mal for organisasjonskart*
- *Mal for retningslinjer for dyrevelferd (norsk)*

Tekstilservice- og vaskerivirksomheten **Nor Tekstil AS** innleder sin policy for bærekraftig forretningspraksis på denne måten:

Policy for HMSK, ytre miljø og etisk handel i Nor Tekstil AS

Nor Tekstils visjon er å bli best i verden på innovativ og bærekraftig tekstilservice. Visjonen er forankret i en tydelig ambisjon fra selskapets styre, eiere og ledelse om at Nor Tekstils verdiskapning og utvikling skal skje på en ansvarlig måte som respekterer mennesker, samfunn og miljø.

Dette policy-dokumentet danner grunnlaget for vårt bærekraftsarbeid.

Nor Tekstil anser bærekraftig forretningspraksis som en forutsetning for bærekraftig utvikling, som innebærer at dagens generasjoner får dekket sine behov uten å ødelegge framtidige generasjoners mulighet til å få dekket sine.

Vår policy for bærekraftig forretningspraksis, er bygget opp rundt FN's bærekraftsmål og prinsipper basert på FN- og ILO-konvensjoner.

Policyen er vedtatt av Nor Tekstil AS sitt styre 15.12.2021

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten har en tydelig ambisjon om at «verdiskapning og utvikling» skal skje på en ansvarlig måte.
- Virksomheten baserer sin forpliktelse på anerkjente prinsipper basert på FN- og ILO-konvensjoner.
- Policyen er vedtatt av styret.

Tips!

En virksomhets policy for bærekraftig forretningspraksis er en forpliktelse på vegne av virksomheten om å ivareta hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø. Virksomhetens retningslinjer for leverandører (ofte kalt *supplier code of conduct*) stiller gjerne mange av de samme kravene til leverandører og forretningsforbindelser. Dokumentene har ulike målgrupper og er derfor begge viktige som grunnlag for arbeidet med bærekraftig forretningspraksis.

Blomsterkjeden **Mester Grønn AS** har inkludert følgende viktige forpliktelser i sin Policy for bærekraftig forretningspraksis:

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten forplikter seg til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis.
- Virksomheten opplyser om hvilke prosesser som ligger i dette arbeidet.
- Virksomheten anerkjenner sitt ansvar for å rette opp dersom negativ påvirkning skulle oppstå.

Krav til egen virksomhet

Mester Grønn erkjenner at vår forretningspraksis kan ha potensiell negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø. Samtidig ser vi vårt potensiale til å bidra til positiv utvikling i leverandørkjeden. Med bakgrunn i dette har vi utarbeidet følgende prinsipper og krav til vår egen virksomhet:

Aktsomhetsvurderinger

Mester Grønn skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis. Det vil si: gjøre egne risikokartlegginger av negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, og stanse, forebygge og redusere slik påvirkning. Tiltakene overvåkes og vurderes effekten av, og kommuniseres til de berørte. Der våre aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, samfunn eller miljø skal vi stanse denne aktiviteten, og vi vil søke å gjenopprette skaden. Der leverandøren er ansvarlig for den negative påvirkningen/skaden er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting.

Denofa AS, leverandør av soyamel, soyaolje og lecithin, forplikter seg til ansvarlig innkjøpspraksis, fri fagorganisering og arbeiderrepresentasjon samt leverandørutvikling og partnerskap på følgende måte i sin Policy for bærekraftig forretningspraksis:

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten forplikter seg til å tilpasse egen innkjøpspraksis for å styrke leverandørers mulighet til å etterleve krav.
- Virksomheten støtter aktivt opp om retten til fri fagorganisering.
- Virksomheten vil vurdere å bidra med relevant kompetanseheving til leverandører.

denofa

Ansvarlig innkjøpspraksis

Denofa anser ansvarlig innkjøpspraksis som et av våre viktigste virkemidler i arbeidet for bærekraftig forretningspraksis. Denofa skal tilpasse vår egen innkjøpspraksis slik at vi styrker, og ikke undergraver, leverandørers mulighet til å levere på kravene vi stiller for å sikre gode forhold for mennesker, samfunn og miljø. Vi skal tilstrebe langvarige leverandørforhold med leverandører som viser særlig vilje- og evne til å jobbe med positiv utvikling i leverandørkjeden.

Fri fagorganisering og arbeiderrepresentasjon

Denofa støtter opp om retten til fri fagorganisering og andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon. Vi skal involvere arbeiderrepresentanter og andre relevante interessenter i vårt arbeid med bærekraftig forretningspraksis.

Leverandørutvikling og partnerskap

I dialog med leverandører vil vi ved behov vurdere å bidra med relevant kompetanseheving eller ressurser som setter våre leverandører i stand til å etterleve Denofas krav til forhold i leverandørkjeden. På denne måten legger vi grunnlaget for godt samarbeid med leverandører som viser særlig vilje og evne til å jobbe med positiv utvikling for mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

Forankring av policy

Virksomhetens policyer og retningslinjer må forankres i ledelse og styringssystemer slik at disse blir integrert og en del av ordinær forretningsdrift. Styret har det overordnede ansvaret for virksomhetens drift, herunder at driften er ansvarlig og i tråd med gjeldende regelverk og normer for bærekraftig forretningspraksis. Det er derfor viktig at både policy og retningslinjer vedtas av styret. I tillegg kan det være relevant å oppdatere grunnlagsdokumentene etter hvert som virksomheten jobber mer med aktsomhetsvurderinger og får mer informasjon.

IT-selskapet **Advania Norge AS** skriver følgende om utvikling og forankring av policy i sin rapport:

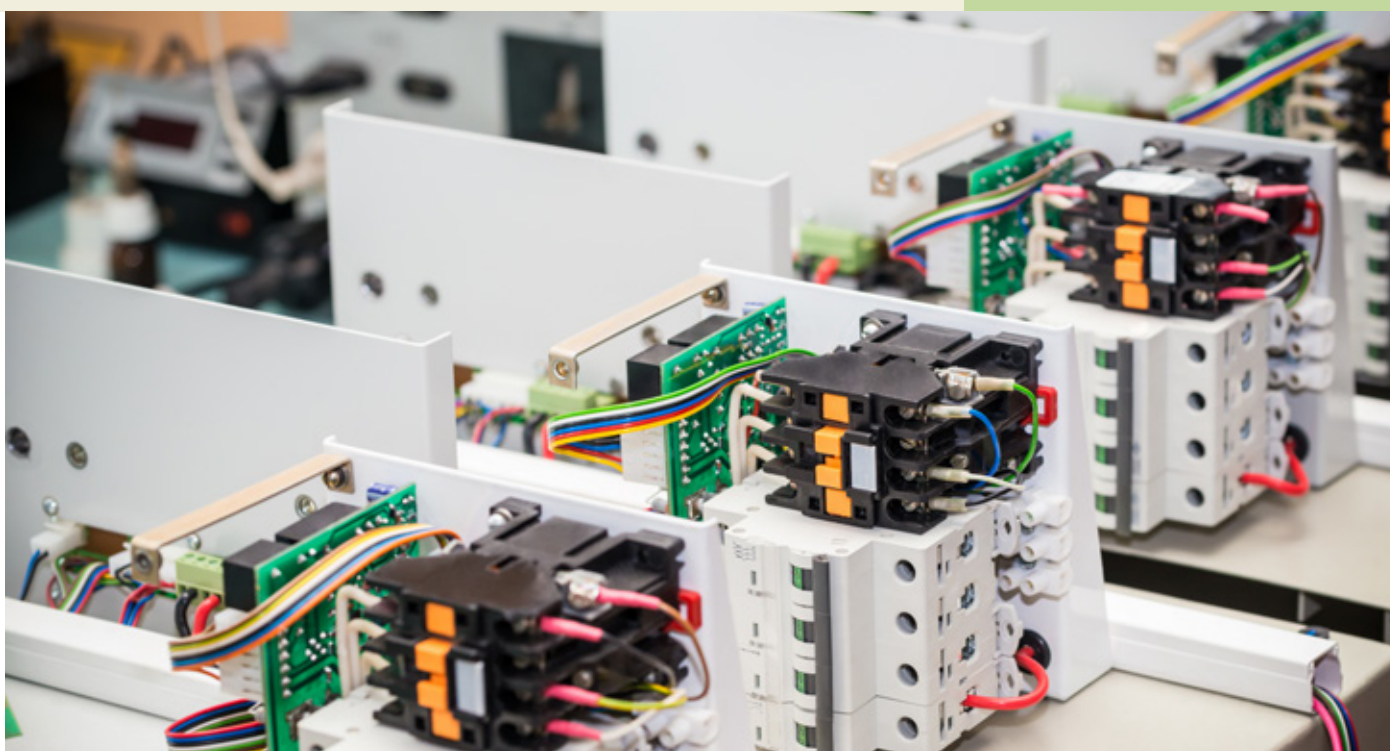

Advania Norge opprettet et etisk utvalg i august 2022. Personene består av nøkkelpersoner med ansvar for bærekraftig forretningspraksis, spesielt fra våre forretningsområder IT-drift og IT-infrastruktur. Høsten 2022 hadde utvalget fem møter hvor vi utviklet og forankret våre retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis og aktsomhetsvurderinger for egen virksomhet. I to av fem møter var administrerende direktør til stede. Styret i Advania Norge hadde et styremøte i begynnelsen av oktober 2022. Der ble retningslinjene for bærekraftig forretningsvirksomhet presentert, og vedtatt. Våre retningslinjer er derfor godt forankret i selskapets ledelse og styre.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten har opprettet et eget utvalg for arbeidet som inkluderer nøkkelfunksjoner.
- Utvalget har jobbet frem retningslinjer og involvert administrerende direktør
- Policy og retningslinjer er vedtatt av styret.

Tematiske policyer

Virksomheter som har satt seg ambisiøse mål for bærekraftig forretningspraksis ser behovet for temabaserte eller spissede policyer, som gjør det mulig å gå mer i dybden på hver enkelt forpliktelse. Eksempler på dette er:

VARNER

Policies and statements – Varner

- Supplier Code of Conduct
- Varner Internal Code of Conduct
- Responsible Sourcing Policy
- Modern Slavery Policy
- Child Labor Policy
- Migrant labor Policy
- Homeworker Policy
- Animal Welfare Policy
- Anti-bribery Policy
- Sandblasting Policy
- Sustainable Cotton Communiqué
- Turkmen Cotton Pledge
- Uzbek Cotton Pledge
- Restricted Substances List
- Statement on XUAR

Retningslinjer – Orkla ASA

- Antikorrupsjon
- Etiske retningslinjer
- Supplier Code of Conduct
- Orkla Policy for menneske- og arbeidstaker rettigheter
- Avskoging
- Dyrevelferd
- Palmeolje
- Marine Policy
- Skattestrategi
- GMO Policy
- Policy for natur og klima

REMA 1000

Våre policyer – Rema 1000

- Bærekraftig forretningspraksis
- Policy mot barnearbeid
- Policy mot moderne salveri
- Policy for risikoutsatte råvarer
- Policy mot matkriminalitet
- Policy for god dyrevelferd

Tekstilvirksomheten Voice Norge AS har også utviklet egne retningslinjer for spesifikke risikoområder som de redegjør for på sine hjemmesider:

Dette er god praksis fordi:

- Voice Norge AS har identifisert vesentlige risikoområder hvor det er behov for særskilte krav. Disse er oppsummert i egne policy-dokumenter.
- Virksomheten redegjør for dette på sine hjemmesider med lenker til de aktuelle policyene.

VOICE

To konkrete risikoområder der vi har utarbeidet egne retningslinjer er migrant- og hjemmearbeid, og dyrevelferd:

Migrant- og hjemmearbeid

Verdikjeden for tekstil- og moteprodukter er sammensatt og kompleks. Størstedelen av vår produksjon foregår i Asiatiske land, hvor det er mer vanlig med både hjemmearbeid (at enkelte deler av produksjonen finner sted i arbeidstakers hjem) og å benytte migrantarbeidere (arbeidere som i utgangspunktet er fra et annet land). Ved bruk av hjemmearbeid er det risiko knyttet til arbeidsforhold, sikkerhet og lønn. Mens ved bruk av migrantarbeidere er det risiko knyttet til bevegelsesfrihet, lønn, diskriminering og utnyttelse.

VOICE har derfor strenge regler for bruk av migrant- og hjemmearbeidere for våre leverandører. Alle leverandører må etterleve vår migrantarbeiderpolicy og vår hjemmearbeiderpolicy. Disse understreker rettighetene til arbeidere uavhengig av arbeidssted og opphav, og spesifiserer grep som leverandørene må ta for å sikre migrant- og hjemmearbeideres rettigheter, friheter, arbeidsforhold og lønn.

Dyrevelferd

VOICE har utviklet en dyrevelferdspolicy med krav til alle våre leverandører om ansvarlig behandling av alle dyr som leverer materialer til våre produkter. Policyen er utviklet med innspill fra Dyrevernalliansen, og stadfester at «dyrets fem friheter» skal ivaretas i hele vår verdikjede. VOICE er imot alle former for dyreforsøk.

Organisering og internkommunikasjon

For å utføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger i virksomheten på en god måte er det viktig med hensiktsmessig organisering og tydelige linjer for intern kommunikasjon. Det bør være avklart hvem i ledelsen som har det overordnede ansvaret og hvem i virksomheten som har ansvar for implementering og daglig oppfølging av styringsdokumentene. Rapporteringslinjer og rutiner må defineres og tydeliggjøres, slik at ledelse får informasjon om aktiviteter og resultater og kan ta velinformerte valg. Rapportering må gjøres jevnlig.

Resultatet blir best når bærekraftig forretningspraksis blir en integrert del av virksomheten, og derfor bør arbeidet organiseres deretter. Det kan være vanskelig å vite hvem og hvor mange som bør involveres, og hvor ofte. Involvering vil trolig endre seg underveis avhengig av mål og ambisjoner virksomheten måtte ha. Det er uansett viktig med en intern interessentanalyse, det vil si en

analyse av hvem som bør involveres, hvorfor og hvordan. Ledelse, og de som jobber direkte med leverandører (både mellomledd som agenter og produsenter) må alltid involveres. Funksjoner som sourcing, innkjøp, design, produktutvikling, kategoriansvarlige, kvalitetskontroll, salg og marked bør også delta i arbeidet.

Når virksomheten skal i gang med arbeidet er det ofte lurt å etablere en arbeidsgruppe eller et team på tvers av funksjoner eller avdelinger. De som er direkte involvert i arbeidet må få grunnleggende opplæring. Ansatte som får ansvar for å bidra til bærekraftig forretningspraksis må få informasjon og nødvendig opplæring tilpasset oppgavene de er satt til å løse. Ansatte må vite hvem som har beslutningsmyndighet og hvem som er involvert og hva som kan forventes av ledelse og ansatte. Etter hvert bør styret måle virksomheten og relevante ansatte på nøkkelindikatorer (KPI-er) på bærekraftig forretningspraksis.

Arbeidstøyselskapet **Würth Modyf AS** beskriver den interne organiseringen av arbeidet med aktsomhetsvurderinger slik:

Arbeidet er lokalisert i vår produkt og innkjøpsavdeling med støtte fra ledelseskoordinator da det er disse som har mest daglig kontakt med våre leverandører. De har en naturlig kontakt og relasjon som man kan bygge videre på i arbeidet med å implementere prinsippene for ansvarlighet og bærekraftig handel. Vi er en del av ett internasjonalt konsern og vi har også møter og gruppetreninger innenfor ansvarlighet, bærekraftig handel og forbedringer i vår leverandørkjede, primært organisert av vårt tyske søsterselskap. Bærekraftsgruppen har satt faste månedlige møter som, i tillegg til å diskutere mulige tiltak og utfordringer innen tema, også brukes til å informere og diskutere sakene med ledelsen. Vi har startet et tettere samarbeid med vårt tyske søsterselskap og på gruppenivå (Tyskland) er det nå satt av 1,5 årsverk til dette arbeidet.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten nevner konkret hvilke funksjoner som er inkludert i arbeidet og hvorfor.
- De viser til at aktsomhetsvurderinger er viktig på tvers av virksomheten og hva slags møtestruktur som er på plass for å hensynte dette.

Entreprenørvirksomheten **AS Backe** beskriver den interne organiseringen av arbeidet med aktsomhetsvurderinger slik:

Dette er god praksis fordi:

- Det overordnede ansvaret er plassert hos administrerende direktør.
- Virksomheten har engasjert seg i bransjeforeningen hvor det er opprettet en egen arbeidsgruppe om åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger.
- Virksomheten har utviklet en rutine for aktsomhetsvurderinger som beskriver roller og ansvar og er og tilgjengelig for alle ansatte på intranett.

Administrerende direktør i AS Backe er overordnet ansvarlig for policy knyttet til bærekraftig forretningspraksis i Backe. Administrerende direktør i Backe Entreprenør AS er overordnet ansvarlig for bærekraftig forretningspraksis og gjennomføring av aktsomhetsvurderinger innenfor forretningsområde entreprenør. Direktør bærekraft i Backe Entreprenør AS (BE) har fagansvar for gjennomføring av praktiske aktsomhetsvurderinger i samråd med datterselskaper og driftsdirektør i Backe Entreprenør AS. Ansvar er lagt til denne stillingen, både grunnet Backes satsning på sosial bærekraft, at Backe ønsker at en rolle som ikke direkte jobber med innkjøp har ansvaret for aktsomhetsvurderinger og i tillegg grunnet personlig engasjement. Direktør bærekraft sitter i Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg (EBA) sin sentrale arbeidsgruppe for EBAs arbeid med åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger på vegne av medlemsbedriftene. Direktør bærekraft er også representant i EBA sitt etiske utvalg, som i samarbeid med EBAs administrasjon støtter EBAs foreningsmedlemskap i Etisk Handel Norge.

Betydningen av oppgave, roller og ansvar er primært kommunisert gjennom egen rutine i Backes styringssystem, som er tilgjengelig for alle ansatte. Rutinen er plassert overordnet under kategorien «Ledelse» i styringssystemet, og beskriver hvilke roller i organisasjonen som har ulike oppgaver og ansvar knyttet til aktsomhetsvurderinger. Direktør bærekraft og driftsdirektør i Backe Entreprenør AS har tydeliggjort oppgaver og ansvar i respektive stillingsbeskrivelser. Ansvarsforholdene kommuniseres også i møter med selskapsledelse, på Backes intranett og i utvalgte internnyheter på Workplace.

Artisti AS er leverandør av profileringsprodukter og beskriver den interne organiseringen av arbeidet med aktsomhetsvurderinger slik:

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten redegjør for hvordan arbeidet er organisert og hvem arbeidsgruppen består av.
- Virksomheten redegjør for hvilke rutiner og styringsdokumenter som er vedtatt og hvordan disse brukes.
- Bærekraftig forretningspraksis er jevnlig tema på møter og samlinger.

Arbeidet med aktsomhetsvurderinger er tillagt egen arbeidsgruppe bestående av representanter fra ledelse, administrasjon og underliggende avdelinger. Gjennomgang, vurderinger og utarbeidelse eller endring, av rutiner som omfattes av vår ISO-sertifisering eller bærekraftsarbeid gjøres i arbeidsgruppen. Kvalitetsleder har ansvar for utarbeidelse av vår dokumentasjon og påser at dette er oppdatert til enhver tid. Gjennom kortere rapporteringslinjer og interne samlinger blir arbeids- og informasjonsflyten mer effektiv. (...)

Alt arbeid som de ansatte utfører knyttet til innkjøp og salg er basert på kontrollrutiner nedfelt i våre styringsdokumenter. (...) Nyansatte får en grunnleggende gjennomgang av vår policy på bærekraftig produksjon og forretningspraksis i opplæringsperioden etter ansettelse. (...) Det gjennomføres årlig 3–4 interne møter og samlinger hvor bærekraft og elementer knyttet til dette er tema. I tillegg oppfordres ansatte til å delta på kunders og leverandørers presentasjoner av produkter og bærekraftsarbeid gjennom året.

Strategi og handlingsplan

For å vise virksomhetens ambisjonsnivå for arbeidet med bærekraftig forretningspraksis bør virksomheten vedta en strategi eller ambisjon, eller sette overordnede mål for arbeidet. Strategien må knyttes til virksomhetens øvrige strategier for forretningsutvikling og forankres i ledelse og styre. I strategien ligger det også forretningsmuligheter ved å justere eller endre forretningsmodeller, nye innovative løsninger eller velge bærekraftige produkter som

reducerer risiko for negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Når virksomheten har jobbet litt med aktsomhetsvurderinger bør strategien knyttes til mest vesentlig risiko for negativ påvirkning. Prosessen for å utvikle strategien bør inkludere et bredt utvalg interessenter og dokumentet må revideres ved behov. I det følgende vises eksempler på strategiske ambisjoner knyttet til aktsomhetsvurderinger:

Ambition (fra bærekraftsstrategi)

Give everyone the opportunity to make sustainable choices, and be a pioneer for affordable sustainable products.

Vårt løfte innen 2025 (fra bærekraftsrapport 2022)

- Alle våre leverandører kontrolleres og følges opp jevnlig.
- Bidra til et mer bærekraftig landbruk og fiske, anstendige arbeidsforhold og god dyrevelferd i leverandørkjeden.

Felleskjøpet

Ambisjon (fra Felleskjøpet Agri SAs bærekraftsstrategi)

Felleskjøpet Agri skal jobbe systematisk med bærekraft i hele verdikjeden, og legge vekt på økt åpenhet og sporbarhet. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor transparens, leverandørdialog, miljøsertifisering og emballasje for å nå målene. I Felleskjøpet Agri er det mål å redusere antall leverandører, for å forenkle og forbedre driften, samt sikre bedre kontroll med leverandører og verdikjeder.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomhetene har en overordnet ambisjon for arbeidet med bærekraftig forretningspraksis som de forplikter seg til.
- Ambisjonene er en del av en omfattende bærekraftstrategi med konkrete tidsbestemte målsetninger som setter retning for arbeidet.

De overordnede ambisjonene bør også brytes ned til delmål i en handlingsplan. I starten vil handlingsplanen gjerne dreie seg om mål eller tiltak knyttet til forankring og styringssystemer, mens planen etter hvert bør handle om kartlegging og håndtering av risiko og eventuelt gjenoppretting av skade. Framdrift opp mot mål i handlingsplanen bør rapporteres til ledelsen med jevne mellomrom, for eksempel en gang i kvartalet. Godt internt forankringsarbeid og god framdrift på både strategier og handlings-

planer avhenger av god intern rapportering. Virksomhetens styre og ansatte må vite hva som er vedtatt, hva som er gjennomført, hva som har lyktes og hva som har vært vanskelig å gjennomføre. For at ledelsen skal ta gode beslutninger må de vite både om risiko og mulige tiltak, og hva som fungerer og ikke (se også trinn 4 Overvåking). Nøkkellindikatorer (KPIer) bør etableres for å sikre framdrift i arbeidet.

Melbye Skandinavia Norge AS, leverandør av produkter innen energi, infrastruktur og installasjon, redegjør på følgende måte for sin handlingsplan:

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten har en egen gruppe som reviderer og godkjenner handlingsplan årlig samt fremlegger resultater.
- Bærekraftsansvarlig presenterer planer, aktiviteter og resultater i styret minst en gang årlig.

M E L
B Y
E

Handlingsplanen for bærekraft revideres årlig av øverste Bærekraftsgruppe for handlingsplan, som setter prioriteringer, status, hvem som er ansvarlig for forankring og implementering så vel som gjennomføring, rapporteringsintervaller og struktur, og resultat fremlegges årlig. I tillegg er relevante bærekraftområder på agendaen på ulike avdelingsmøter i Melbye for å ivareta fremdrift mot strategiske områder og mål. Bærekraftsansvarlig rapporterer løpende på utvikling av bærekraftagendaen til konsernledelsen og styret, og presenterer planer, aktiviteter og resultater i styret minst en gang årlig.

Felleskjøpet Rogaland-Agder SA, en samvirkebedrift og leverandør til landbruket, har hatt fokus på utviklingen av handlingsplaner for hver divisjon knyttet til bærekraftig matproduksjon og oppsummerer dette arbeidet slik i sin redegjørelse:

Dette er god praksis fordi:

- Hver divisjon utformer sin egen handlingsplan som følges opp en gang i måneden gjennom møter i bærekraftsgruppen.
- Handlingsplanen er knyttet til strategien for 2023–2026.

Felleskjøpet Rogaland Agder

Etikk og bærekraft er jevnlig på agendaen ved styremøter og i møter for ledelsen. Det er et spesielt fokus på klima og miljø, der det jobbes mot en sirkulær prosess for å redusere utslipp i hele verdikjeden. Hovedmål 4 i strategiperioden for 2023–2026 har fokus på en bærekraftig matproduksjon. Hvert år skal alle divisjoner utforme en handlingsplan med mål og tiltak for en bærekraftig praksis. For 2023 har samtlige utformet en handlingsplan. Denne vil bli fulgt opp i bærekraftsgruppen som har jevnlig møter én gang i måneden.

Forventninger og krav til leverandører

Partnerskap og samarbeid med forretningsforbindelser og leverandører (både produsenter og mellomledd) er helt sentralt i arbeidet med bærekraftig forretningspraksis. Langsiktige og gjensidige relasjoner med leverandører er viktig for å bygge tillit og forbedre forhold i leverandørkjeden. Retningslinjer for leverandører (Supplier Code of Conduct) danner grunnlaget for samarbeidet, og oppsummerer forventningene og kravene virksomheten stiller til forretningsforbindelsene sine. I tillegg til å stille krav om etterlevelse av prinsipper for bærekraftig forretningspraksis, bør retningslinjene si noe om styringssystemene som forventes for å etterleve prinsippene (leverandørens aktsomhetsvurderinger), og hva som skjer hvis disse ikke lever opp til forventningene. Dokumentet bør være del av avtaleverket med leverandører, og er grunnlag for oppfølging av risiko for, og faktisk brudd på retningslinjene.

Virksomheten bør også være tydelig på hva som skjer hvis brudd på rettigheter og miljøstandarder oppdages. Hvis leverandøren ikke er villig til å håndtere skade eller risiko kan det være aktuelt å bryte relasjonen til leverandøren. Det å avslutte en leverandørrelasjon bør alltid være siste utvei, og kun etter forsøk på samarbeid om forbedringer. I de tilfellene der det er nødvendig å avslutte et forretningsforhold, er det viktig at dette foregår ansvarlig. I slike situasjoner oppstår dilemmaer om hva som er best på kort og lang sikt. Det er derfor viktig med en god dialog med ulike interessenter (de som blir påvirket av beslutningen) for å få oversikt og et godt grunnlag for en eventuell beslutning om å avslutte forretningsforholdet, slik at en avslutning er til fordel, og ikke ulempe, for mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Både **Bergans Fritid AS** og **Orkla ASA** har tydelige og konstruktive retningslinjer for leverandører:

Bergans Fritid AS – Code of Conduct for Suppliers

Version 2.0 – revised 01.07.2018

1 – Introduction

Bergans Fritid AS (hereby Bergans) has been driven by dedicated and passionate outdoor enthusiasts for over a century. Together with our suppliers we make high-performance outdoor equipment and innovative technical garments, manufactured in a responsible manner. Bergans is a value driven company. Responsible is one of our core values, and we are committed to be socially and environmentally responsible throughout our entire value chain. This we want to do in close cooperation and dialogue with our business partners. Our business depends on nature, and therefore we work hard to protect and preserve it, both for present and future generations.

Relationship based on mutual respect

The Bergans Code of Conduct is a mandatory and non-negotiable requirement that all our suppliers, including sub-suppliers and business partners, must follow. The successful implementation of the Code of Conduct depends on co-operation, dialogue, mutual trust and respect between the supplier and Bergans. Bergans is committed to cooperate with our suppliers creating continuous improvements and will not terminate any business relationship unless we experience repeated unwillingness to comply with the Code of Conduct. We expect that both parties shall communicate in a good and constructive manner throughout the process. Bergans strongly believe that we can do good business while being a good business. An important key to our success is building strong and long-term relationships with our suppliers that share our vision and ambitions.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten gjør det klart at Code of Conduct er obligatorisk og ikke til forhandling, og at den gjelder hele leverandørkjeden.
- Samtidig vektlegges det at samarbeid, dialog, tillit og respekt er viktig for å lykkes med forbedringer i leverandørkjeden og at virksomheten ønsker sterke og langvarige leverandørforhold med leverandører som deler deres visjon og ambisjon.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten gjør det tydelig at etterlevelse av Code of Conduct er et kriterium når nye leverandører skal utvelges og at denne utgjør en minimumsstandard.
- Virksomheten forventer at leverandører er åpne og deltar i dialog om utfordringer.
- CoC er en integrert del av enhver kontrakt mellom virksomheten og leverandøren.

Supplier Code of Conduct

I – INTRODUCTION

The Orkla Group strives to conduct business in a responsible manner, based on the duty to respect human rights, labour rights, protect health, safety and the environment, prevent corruption and in general, apply sound business practices.

In order to make Orkla's position clear to our suppliers, we have set up this Code of Conduct (hereinafter referred to as «CoC»). This CoC is based on the Universal Declaration of Human Rights, the ETI Base code, and UN Global Compact's 10 principles for sustainable development, to which Orkla is committed.

Orkla will, when selecting suppliers, in addition to other quality elements and commercial aspects, consider compliance with this CoC. The CoC outlines a minimum standard of conduct. We expect that our suppliers always try to exercise good judgement, care and consideration by following both the requirements and the intentions of the CoC. Furthermore, we expect our suppliers to be transparent and have an open dialogue with us about challenges which they encounter as part of their operations.

When this CoC has been communicated to a specific supplier, it shall be regarded as a contract document and as an integral part of any contract entered into between the Orkla company and the supplier in question.

In addition to adherence to this CoC, Orkla expects all suppliers to comply with applicable national and international laws and standards.

Orkla will primarily use the latest version of SMETA as the auditing standard when assessing compliance with this CoC. (...)

Coop Norge SA redegjør godt om hvordan de bruker sine etiske retningslinjer i arbeidet med forbedringer i leverandørkjeden:

coop
Norge

For å ivareta våre forpliktelser er Coop avhengig av et tett samarbeid med leverandørene, som forplikter seg til å følge våre retningslinjer, og i sin tur krever tilsvarende for sine leverandører. På denne måten vil retningslinjene påvirke virksomheter lenger ut i verdikjeden.

Coop sine Etiske retningslinjer for leverandører vedlegges alle kontrakter som inngås. Her fremkommer hva vi forventer av våre leverandører og samarbeidspartnere. På dagligvare har vi i tillegg et vedlegg «Ansvarlig verdikjede» som legger føre-var prinsippet til grunn til en mer bærekraftig produksjon. Dette innebærer krav til en rekke råvareområder, dyrevelferd og ansvarlighet. Det er den ansvarlige innkjøper for det aktuelle område som viderefremmer våre forventninger og krav, og det er de som også har løpende dialog med leverandør eller samarbeidspartner gjennom kontraktperioden. Vår avdeling «Trygg Vare» bidrar som støtte og fagressurs når det gjelder screening og spørsmål rundt kvalifikasjoner på trygge varer. Har leverandør spørsmål rundt bærekraft og ansvarlighet involveres rådgiver for bærekraftige innkjøp for å spesifisere og finne felles gode løsninger. Våre Etiske retningslinjer finner du her https://coop.no/globalassets/om-coop/barekraft/etiske_retningslinjer_for_leverandorer_2023.pdf

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten inkluderer etiske retningslinjer i alle kontrakter som inngås.
- Code of Conduct har ytterligere vedlegg med krav til spesifikke risikoområder.
- Hver innkjøper har ansvar for å formidle forventninger og krav og å følge opp disse gjennom løpende dialog.

Minimumskriterier for leverandører

Virksomheten bør også ha en intern rutine eller plan som gjelder samarbeid med og oppfølging av leverandører. Rutinen bør ha med virksomhetens minimumskriterier for samarbeid med leverandører eller valg av produkter. Minimumskriteriene bør ligge til grunn for pre-kvalifisering av og samarbeid med leverandører, og kan også si noe om kriterier for valg av/ bortvalg av produkter, råmateriale, sourcingland eller lignende. Både ved nye og eksisterende forretningsforhold er det viktig at leverandørene får informasjon om virksomhetens forventninger til dem, og målsettinger knyttet til

bærekraftig forretningspraksis. Det vil si hvordan dere arbeider for å nå målene og hva dette betyr for det fremtidige samarbeidet mellom dere. Virksomheten bør derfor signalisere at det forventes samarbeid om å forebygge og redusere risiko, og også utvikling av mer bærekraftige løsninger.

Trimtex Sport AS er leverandør av treningsklær til privatpersoner, klubber og bedrifter. De stiller følgende minimumskriterier til sine leverandører:

Dette er god praksis fordi:

- Leverandøren må akseptere Code of Conduct og ha et system for å håndtere brudd på denne.
- Leverandøren må åpent dele informasjon om produksjonsprosessen.
- De vurderer potensielle leverandører ut fra disse og flere faktorer før inngåelse av samarbeid.

TRIMTEX

1. The supplier has signed our Code of Conduct or sent own equivalent code in writing.
2. Outsourcing only allowed upon agreement.
3. Supplier needs to have routines to manage breaches of the COC.
4. Supplier knows and shares information about where all parts of the product are being produced and where the raw materials are coming from.
5. Supplier gives us access to the production facility and any facility that is attached to the production and the workers (cantina, sleeping dorms etc.).
6. «Gut feeling» – must be easy to communicate with, suit us in size.
7. All materials used must be either Oeko-Tex or Bluesign approved.
8. Use only approved recruitment agents / agencies. 9. Must have collective bargaining agreements and/or well-functioning trade unions or other forms of worker representation.

When we have potential suppliers, we have a package that we send out containing three documents: «General purchasing conditions», «Purchasing Policy» and «Supplier Evaluation Form». Based on these and our minimum criteria (see above) we decide which supplier to proceed with.

Knif Innkjøp skriver følgende om sine rutiner for å vurdere leverandører for potensielt samarbeid:

Dette er god praksis fordi:

- Knif har fokus på dialogmøter i forbindelse med risikokartleggingen.
- Leverandører besvare spesifikt på hvordan de håndterer kjente risikofaktorer.

knif innkjøp

Alle samarbeidspartnere til Innkjøp må tilslutte seg våre etiske retningslinjer for leverandører og samarbeidspartnere. Retningslinjene ligger offentlig tilgjengelig på våre nettsider: <https://knif.no/om-knif-med-sidemal/baerekraft-i-knif/> (siden hvor lenken til dokumentet ligger). Vi gjennomfører årlig egenrapportering for alle samarbeidspartnere i Factlines, hvor kravene er en del av kommunikasjonen. I egenrapporteringen svarer selskapene detaljert på hvordan de håndterer risiko i egen drift og leverandørkjede. For 2022 er undersøkelsen utvidet til å omfatte hvilke risikofaktorer selskapet har identifisert. I tillegg til egenrapportering gjennomfører vi dialogmøter med utvalgte samarbeidspartnere på bakgrunn av risikovurderingen. I disse samtaler fokuserer vi konkret på samarbeidspartners evne til å identifisere og håndtere risiko i egen drift og leverandørkjede, og ofte blir vi enige om forbedringspunkter. (...) I de tilfellene hvor det er identifisert særlig kjente risikofaktorer for bransjen, må potensielle samarbeidspartnere svare spesifikt hvordan de håndterer dette. Disse risikofaktorene blir videre fokusert på som eget punkt i forhandlingene, og vektlagt ved valg av samarbeidspartner.

Tekstilvirksomheten **Norwegian Concept AS** beskriver sin rutine for utvelgelse av leverandører som følger:

NORWEGIAN
CONCEPT

Viktigheten av ansvarlig forretningspraksis er fokus hos oss allerede i vurderingen av nye potensielle leverandører. Vi har en egen rutine for utvelgelse av leverandører hvor krav knyttet til bærekraft (f.eks audits og sertifikater) er likestilt med andre faktorer som kvalitet, pris og samarbeidsevne. Vi sender ut en questionnaire til mulige leverandører for å kartlegge hva de har av audits, sertifiseringer, resirkulerte materialer og deres arbeid/holdninger til bærekraft, som igjen legges til grunn for om vi inngår samarbeid med dem.

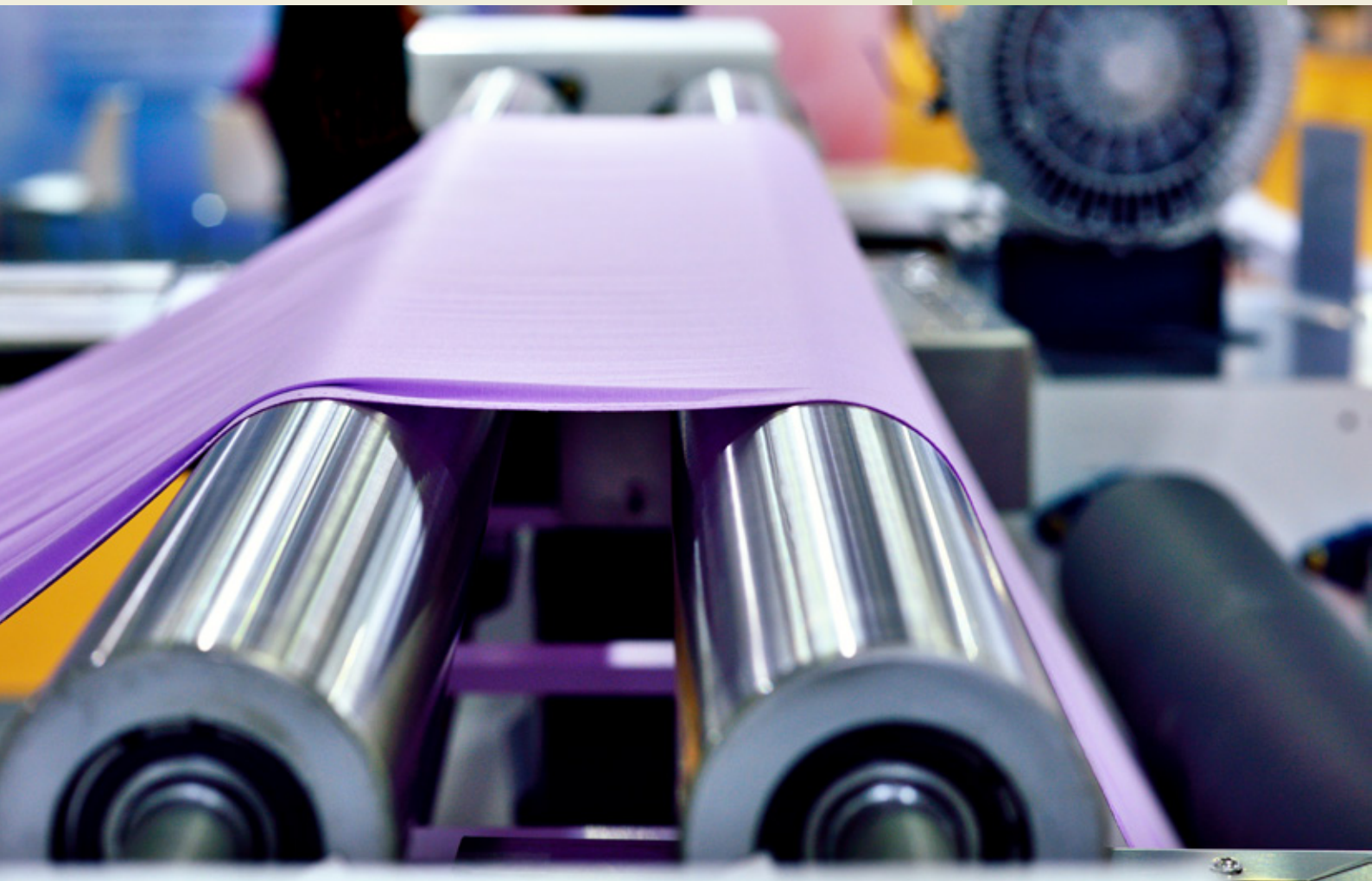
Vi starter hvert leverandørmøte med en egen rutine hvor vi går igjennom vår CoC og kjemikalieguide, og hvor vi etterspør dialog på områder hvor leverandøren føler seg usikker/har vanskeligheter med å imøtekomme våre retningslinjer.

Alle våre leverandører signerer en General supplier contract som inneholder våre retningslinjer for leverandører/CoC og en Restricted Substances List (RSL) for kjemikaliebruk som de forplikter seg til å følge.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomhetens leverandørkrav knyttet til bærekraft er likestilt med andre faktorer som «kvalitet, pris og samarbeidsevne».
- Virksomheten kartlegger potensielle leverandørers bærekraftsprofil før de inngår samarbeid med dem.
- Virksomheten har en rutine for å starte hvert leverandørmøte med å gå igjennom sentrale dokumenter for bærekraftig forretningspraksis.

Trinn 2

Kartlegg og vurder virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning eller skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene.

Kartlegging er en kontinuerlig prosess hvor virksomheten tilegner seg stadig mer kunnskap om faktisk og potensiell risiko. Informasjonen gir grunnlag for prioritering av fokusområder for videre kartlegging, og for å håndtere risikoene. For virksomheter med komplekse leverandørkjeder eller mange varelinjer vil første kartlegging og prioritering være mer overordnet. Styringssystemer, inkludert retningslinjer og rutiner, må kanskje endres basert på kartleggingen. Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at annen risiko ikke er viktig eller trengs å håndteres. Det betyr bare at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først.

Etisk handel Norge har utviklet et eget verktøy for kartlegging og prioritering av risiko. Husk at ved vesentlige endringer i risikobilde skal risikokartleggingen og tiltak oppdateres.

Etisk handel Norges ressurser på Trinn 2 – Kartlegging av risiko

- Etisk handel Norges verktøy for kartlegging og prioritering av risiko (excel-basert)
- Selvevaluerings skjema (SAQ) for leverandører
- Selvevaluerings skjema (SAQ) for agenter
- Oversikt over pålitelige risikokilder
- Landrapporter for ti viktige produsentland

Overordnet kartlegging

Risikokartleggingen starter med en grunnleggende oversikt over bransje, produkter og leverandørkjeder i så mange ledd som mulig. For å kunne si noe om risiko må virksomheten vite hvor varer og innsatsfaktorer er produsert eller kommer fra. Dette gjelder også om virksomheten kjøper via mellomledd. For virksomheter med mange produktlinjer/kategorier vil det i første omgang være hensiktsmessig å jobbe ut fra produktkategorier, ikke enkeltprodukter. Relevante spørsmål i denne første kartleggingen er: I hvilke land opererer vi? Hvor produseres våre varer? Hvor i landet foregår produksjonen? Er produksjonsprosessen arbeidsintensiv eller teknologiintensiv? Hvor kommer råmaterialene fra? Hvilke innsatsfaktorer inngår i produktet, og hvor er de tilvirket?

Det er lurt å ta en runde internt først, ofte er informasjon om risiko spredd rundt i virksomheten. Det finnes også mye informasjon på nett, for eksempel rapporter fra myndigheter, fagbevegelse, sivilsamfunn og nyhetsoppslag. Der virksomheten mangler informasjon, ta kontakt med relevante eksterne interessenter og eksperter, for eksempel fagbevegelsen og organisasjoner med kunnskap om landene virksomheten handler fra. Det finnes mange kartleggingsverktøy som kan være nyttige, med ulike styrker og svakheter.

Unil AS, et selskap i NorgesGruppen, beskriver sin rutine for overordnet risikokartlegging slik i rapporten til Etisk handel Norge:

Vi gjennomfører risikovurderinger på land og råvarenivå hvor vi identifiserer potensiell/faktisk negativ påvirkning og utarbeider tiltak for å håndtere dette. Vurdering baserer seg på Amfori BSCI Country Risk Classification List, råvareinformasjon fra Verisk Maplecroft, andre anerkjente risikokilder, BSCI rapporter og kjennskap til leverandør. Faglige og forskningsbaserte rapporter blir også tatt i bruk til den grad det er relevant. I særlige situasjoner, og hvor det er nødvendig bestiller vi eksterne rapporter fra relevante fagmiljøer. Vi har dialog med relevante interessenter inkludert sivilsamfunnsorganisasjoner, fagbevegelse og sertifiseringsordninger i arbeidet med risikokartlegging og spesielt i prioritering og iverksetting av tiltak for å redusere negativ påvirkning for å sikre en effektiv og helhetlig tilnærming for forbedringsarbeid.

Alle potensielle og eksisterende leverandører og produkter blir risikovurdert løpende.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten ser på risiko knyttet til både land og råvare og bruker anerkjente kilder til informasjon.
- Virksomheten har dialog med interessenter og henter inn rapporter fra relevante fagmiljøer når nødvendig.

Tekstilvirksomheten **Inter-Sun AS** beskriver sin fremgangsmåte for overordnet risikokartlegging på følgende måte i sin rapportering til Etisk handel Norge:

INTER-SUN A.S

En gang i året gjøres en total gjennomgang av vår risikokartlegging. Vi starter da på land og bransjenivå. Denne kartleggingen er basert på anerkjente kilder som blant annet environment performance index, corruption perception index, DFØ product risk, MVO risk checker og Etisk handel Norge sin ressursdatabase. I tillegg deltar vi på kurs arrangert blant annet av BCI, Kemikaliegruppen og Etisk handel Norge. Ut i fra dette danner vi oss et risikobilde for vår bransje og de landene vi jobber med. Basert på dette gjør vi så en risikokartlegging av vår leverandørkjede. Denne baserer seg på besøk, egenrapporterings skjemaer og tredje parts revisjoner. Vi sitter da med et totalbilde av risiko i vår leverandørkjede. Vi bruker Etisk handel Norge sitt verktøy for risikokartlegging til å gjøre prioriteringer av risiko. Prioriteringen av risiko baserer seg på alvorlighetsgraden for negativ påvirkning/skade, omfang og risiko for uopprettelig skade. (...)

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten ser på risiko knyttet til både land og råvare og bruker anerkjente kilder til informasjon.
- Virksomheten prioriterer risiko etter de etablerte kriteriene for vesentlighet.

Grossisten **Maske AS** beskriver sin overordnede kartlegging på følgende måte i sin 2022 rapport til Etisk handel Norge:

MASKE

Maske bruker EHNs risikokartleggingsverktøy som hjelp til å identifisere virksomhetens prioriterte risikoområder. Denne benyttes for å kartlegge landrisiko per produkt. Landrisiko baserer seg på faktorer som barnearbeid, tvangsarbeid, lønn, korrupsjon, diskriminering, fagorganisasjon og miljø. Med litt tilpasninger til vår bedrift har vi også identifisert hvilke leverandører som har flest produkter fra høyrisikoland samt hvor stor andel av vårt innkjøpsvolum de utgjør. (...)

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten kartlegger landrisiko knyttet til hvert produkt.
- Virksomheten bruker denne informasjonen til å identifisere hvilke leverandører som har flest produkter fra høyrisikoland.

Kartlegging på leverandørnivå

Kontinuerlig kartlegging av leverandører kan være hensiktsmessig, og vil kunne fange opp risiko for negativ påvirkning, og faktisk skade på mennesker, samfunn og miljø. Egne besøk og observasjoner, egenrapporterings skjemaer og revisjoner (audits) er mye brukte metoder for kontinuerlig kartlegging av forhold hos leverandører. Det er viktig å huske at disse metodene sjelden gir

det hele bildet, og sier heller ikke noe om årsaksforhold. Det er derfor viktig å få innspill fra arbeidere, fagbevegelse, sivilsamfunn og/eller eksperter.

Bama Gruppen AS omsetter og produserer frukt og grønt til dagligvare og storhusholdning. De skriver blant annet følgende om risikokartlegging på leverandørnivå:

bama

Ved flere besøk har vi identifisert problemer i forhold til HMS og sikkerhet. Eksempler på dette er manglende rømningsveier i tilfelle brann, jordskjelv o.l., manglende sikring av containere som venter på opplasting (insekter kan komme inn i containeren, ulovlig gods kan smugles inn, o.l.). Mange av disse avvikene er meldt lukket og vil bli kontrollert ved oppfølgingsbesøk. 2022 var et år med ekstrem tørke i Europa. Vi har derfor hatt ekstra stor oppmerksomhet på vannkilder og tiltak for å redusere vannforbruk. Også flere medier rettet søkelyset på vannproblematikk, spesielt knyttet til jordbærproduksjon i Huelvaområdet. Det ble ikke avdekket noen brudd på nasjonale eller internasjonale bestemmelser knyttet til vannkilder hos våre leverandører. Den danske organisasjonen Danwatch skrev flere rapporter om dårlige sosiale forhold hos jordbærprodusenter i samme område. Våre fire leverandører var ikke blant dem. For å sikre at det ikke skjer brudd på våre etiske retningslinjer, har vi stedlige representanter som besøker våre leverandører jevnlig. Leverandørene har flere sertifikater både knyttet til bærekraftig vannforbruk (Spring og WWFs vannsjekk) og ulike andre tredjeparts sertifiseringer (Global GAP, Grasp, m.fl). Oppmerksomhet har også vært rettet mot vannforbruk og vannkilder knyttet til avocadoproduksjon i Chile og Peru. Også her har vår leverandør jobbet i flere år for å sikre at det brukes vannkilder som ikke reduserer vanntilgangen til lokalbefolkningen (f.eks. regnvann fra Andesfjellene i Chile), og det er investert i dryppvanningsanlegg for å redusere vannforbruket. Etter avvik i 2021 knyttet til kontrakter og manglende overtidsbetaling i Norge, har vi i 2022 vært spesielt opptatt av dette, også hos våre utenlandske leverandører. Ved et tilfelle var ikke kontraktene til arbeiderne med produsenten, men med et rekrutteringsbyrå. Dette ble registrert som avvik, men er nå lukket ved at produsenten får kopi av hver enkelt arbeiders lønningsslipp for å sikre riktig lønnsnivå og lovlig antall arbeidstimer.

Dette er god praksis fordi:

- De har stedlige representanter som kartlegger risiko hos enkeltleverandører.
- De identifiserer spesifikke områder hvor det må iverksettes tiltak.
- De jobber i samarbeid med leverandører.

Active Brands AS produserer og selger sportstøy og sportsutstyr. De skriver følgende i sin GRI rapport om kartlegging av risiko hos en leverandør i Myanmar etter militærkuppet i 2021:

A C T I V E
B R A N D S

Active Brands maintains a long-standing relationship with one supplier located in Myanmar. Following the military coup in February 2021, the country has been classified as high-risk in terms of human rights, in accordance with our Code of Conduct. We are carefully monitoring the situation and are engaged in ongoing discussions with our supplier to ensure that they are upholding our standards. In addition, we have conducted a thorough due diligence process to ensure that our supplier has no ties to the ruling military in Myanmar.

To further safeguard human rights in Myanmar, we consult with various NGOs, including Amfori and Ethical Trade Norway, as well as the Norwegian Ministry of Foreign Affairs. The factory we source from, Handa Garment, is shared with other European brands and is audited annually via our BSCI auditing scheme, while other customers of Handa are auditing their factory every second month. We also engage in ongoing dialogue with the factory between audits to ensure that workers' well-being is being protected as much as possible.

We have a clear policy of not initiating any new investments or business relationships in Myanmar. We are committed to maintaining high efforts to uphold human rights in the factory we are currently engaged with and are continually monitoring the situation in the country. Due to the unstable situation in Myanmar, our ability to perform heightened human rights due diligence may change quickly, and we regularly re-evaluate our presence in the country.

Dette er god praksis fordi:

- De kommuniserer med interessenter om sine aktsomhetsvurderinger i den krevende situasjonen.
- De vektlegger dialog med leverandøren for å sikre arbeidernes forhold hos denne leverandøren.
- De har samtidig vedtatt en policy om hvordan de forholder seg til videre investeringer i Myanmar.

Prioritering av vesentlig risiko

Kartleggingsarbeidet for å identifisere virksomhetens negative påvirkning muner ut i en oversikt over virksomhetens risikoområder. Basert på denne må virksomheten prioritere de viktigste og mest vesentlige risikoområder for mennesker, dyr, samfunn og miljø, for videre kartlegging og/eller umiddelbare tiltak for å stanse eventuell skade og redusere eller forebygge risiko for fremtidig

skade. Risikoanalysen revideres jevnlig, f.eks. hvert annet år, og ved ny informasjon og endringer i forretningsbildet. Resultatet av analysen og begrunnelsen for videre prioritering presenteres for ledelsen for å sikre kunnskap i organisasjonen og godt grunnlag for beslutninger.

TINE SA presenterer sin rutine for kartlegging og prioritering slik:

Dette er god praksis fordi:

- Virksomheten har utviklet en trinnvis fremgangsmåte for risikokartlegging basert på risiko knyttet til menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold, miljø og antikorupsjon.
- Virksomheten bruker solide og anerkjente kilder til å vurdere risiko, og disse oppdateres årlig.

Vår fremgangsmåte

A1. Her gjennomføres en overordnet risikovurdering på hjemland, risikoråvarer og opprinnelsesland samt risikobransjer spesielt for selskaper i Norge. Ut ifra denne vurderingen kommer en liste med leverandører hvor det kan være risiko knyttet til menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold, miljø og antikorupsjon. Dersom det ikke avdekkes vesentlig risiko, stopper prosessen her.

A2. Her gjør vi en detaljert vurdering av risikolisten fra A1. Det starter med at vi ser på funnene fra A1 opp mot dokumentasjonen og kunnskapen TINE har om de aktuelle leverandørene. Normalt vil da leverandørens risiko være håndtert og leverandøren får ny status med lav risiko. For de leverandørene der risikoen ikke er håndtert vil vi innhente nødvendig informasjon og dokumentasjon for å kartlegge risikoen enda bedre. Vi vil så gjennomføre en ny risikovurdering og leverandøren får da enten status «lav risiko» eller «høy risiko». Ved høy risiko vil leverandøren gå videre i prosessen.

I spesielle tilfeller hvor det avdekkes meget høy risiko vil saken løftes som en beredskapssak og håndteres i henhold til TINEs interne prosess for beredskapssaker. (...)

Vurdering av risiko

I verktøyet TINE har utviklet, benyttes solide og anerkjente kilder til å vurdere risiko. Kildene tallfester graden av risiko, noe som har vært viktig når vi har utviklet vårt verktøy for risikovurdering på en objektiv måte. Alle kildene oppdaterer sine vurderinger og data årlig, noe som er sammenfallende med TINEs policy om årlig aktsomhetsvurdering.

Husk!

Kriterier for vesentlighet

Prioritering av de mest vesentlige utfordringene gjøres etter følgende kriterier:

- *Alvorlighetsgrad (scale)* – hvor alvorlig er påvirkningen vår?
- *Omfang (scope)* – hvor mange er potensielt påvirket?
- *Mulighet for gjenoppretting (remediability)* – kan skaden rettes opp?

Målet for kartleggingen er en liste over virksomhetens prioriterte risiko. Det er god praksis å være åpen om hele eller deler av denne listen. Her følger noen eksempler på oversiktlige lister fra Etisk handel Norges medlemmer:

“”

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Det er høy risiko knyttet til arbeidsforhold i Cashewnøtt-industrien i Vietnam	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid	Vietnam
Det er høy risiko for at arbeidere ikke kan fagorganisere seg, har lite rettigheter og dårlige arbeidsforhold i Argentina	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid	Argentina
Det er høy risiko for barnearbeid, dårlig arbeidsforhold og diskriminering av arbeidere i Thailand	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid	Thailand

Vår prosess for aktsomhetsvurdering er evaluert og redigert i 2022. Vi erfarer at det kan være noe vanskelig å finne god informasjon om risiko, men at tett dialog, åpenhet og gode verktøy er viktig for å klare å tegne et så riktig risikobilde som mulig.

Vi ser store fordeler ved å, i tillegg til dialog, bruke Sedex-plattform og tilhørende SMETA rapporter aktivt for å kunne kartlegge hvordan risiko blir håndtert hos den enkelte leverandør. Ved å bidra i relevante revisjoner, bransjesamarbeid og prosjekter vil flere kunne få et bedre innblikk i risikosituasjonen i en bransje eller land, vi bruker dette til å øke kunnskap og styrke våre krav, rutiner og dialog med leverandørene.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Manglende sikkerhetstiltak og prosedyrer	Helse, miljø og sikkerhet	Kina
Overtid utover lovlige rammer	Arbeidstid	Kina
Mangel på grunnleggende forsikringer	Helse, miljø og sikkerhet	Kina
Dårlige sanitærforhold	Helse, miljø og sikkerhet	Kina
Utslipp og lokal forurensning	Miljø Utslipp	Globalt

For å kartlegge og identifisere risikoer har vi i 2022 utviklet et eget risikokartleggingsverktøy for leverandørkjeden basert på Etisk Handel Norge sine maler og egne kartleggingsbehov. Verktøyet tar for seg innsatsfaktorer, geografiske utfordringer og kjente forhold hos leverandørene som er avdekket gjennom t.d. revisjoner. Potensielt negativ påvirkning/skade er identifisert og videre vurdert basert på alvorlighetsgrad, omfang og mulighet for reversering. I tillegg, er hver enkelt leverandørs vesentlighet vurdert basert på produksjonsvolum. Fire av våre leverandører står for 56 % av det totale produksjonsvolumet. Identifiserte risikoer hos disse leverandørene er derfor av stor interesse. Når det er sagt vil identifiserte risikoer med stor vesentlighet (høy alvorlighetsgrad og/eller omfang, samt liten mulighet for reversering), bli prioritert først uavhengig av produksjonsvolumet den enkelte leverandør. (...).

ONEMED

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Smittevernmateriell og medisinske forbruksvarer generelt i utvalgte asiatiske land	Tvangsarbeid Barnearbeid Helse, miljø og sikkerhet Arbeidstid	Bangladesh Kina Kambodsja
Hanskefabrikker og deres bruk av rekrutteringsavgifter spesiell	Tvangsarbeid Helse, miljø og sikkerhet Arbeidstid Regulære ansettelses	Malaysia Vietnam
Bomullsprodukter fra konfliktfylte områder	Tvangsarbeid Marginaliserte befolkningsgrupp	Kina

Disse tre områdene er valgt fordi produksjonen foregår i land der menneskerettigheter står svakt og forholdene for arbeidstakere endrer seg både til det bedre og dårligere hele tiden. Spesielle regioner og enkelte folkegrupper er mer utsatte enn andre, og vi ser at myndighetene i de enkelte land kan endre «praksis» overfor regioner og folkegrupper på forholdsvis kort varsel. (...)

Kartlegging av risiko gjøres på følgende måte: Årlig country Risk Assessment (CRA) for alle de land i Asia der vi har produksjon. Denne har nå blitt utvidet til også å inneholde: –Global Rights Index; –World Governance Index; –Environment Performance Index; –Gender inequality Index. Vi kartlegger produktene også gjennom utarbeidelse av Commodity Risk Assessment der det fokuseres på råmaterialer og spesifikke produktrisikoe. Fokusområder har vært engangshansker, kirurgiske instrumenter og bomull. I 2022 la vi til en ny high-risk gruppe; elektronisk medisinsk utstyr.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Bruk av for mye overtid i Kina	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Arbeidstid	Kina
Levelønn i Kina	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Lønn	Kina
Risiko for utnyttelse av Uyghur minoriteter i bomullsproduksjon	Tvangsarbeid Brutal behandling Marginaliserte befolkningsgrupp	Kina

Prioritert negativ påvirkning/skade er basert på at Kina er det desidert største produsentlandet for våre prioriterte leverandører. Gjennom aktsomhetsvurderinger gjort så langt er det også her det har kunnet dokumenteres faktisk negativ påvirkning.

Leverandører (merkevarer) over en viss prosentandel av innkjøpssum (1 %) i løpet av et år utgjør 56 % av innkjøpsverdien i rapporteringsåret, og er i rapporteringsåret vurdert på basis av siste tilvirkningsland i verdikjeden. Her benyttes Etisk Handel Norge sitt Salient Risk Assessment tool til å avgjøre landrisiko, og velge videre prioritering.

Alle de prioriterte leverandørene er vurdert ut fra deres egne publiserte informasjon for å bedømme om den enkelte leverandøren kan anses som å gjennomføre aktsomhetsvurderinger etter OECDs modell selv, og dermed utelukkes fra vår egen vurdering. De som ikke oppgir tilstrekkelig informasjon er blitt kontaktet for videre oppfølging. Her prioriteres kontakt med CSR-managers for å oppdrive relevant informasjon, men denne kontakten er ofte via mellommenn som agenter eller selgere i første omgang. Disse etterspørres dokumentasjon på egne metoder for aktsomhetsvurderinger, policies, og leverandøroppfølging, og bes oppgi resultater av egen aktsomhetsvurderinger og hvilke risikoområder som er oppdaget og hvilke handlinger som er gjennomført for å håndtere disse.

For egne merkevarer skal risikokartleggingen gjennomføres på produktbasis – alle produkter som utgjør mer enn 2 % av innkjøpssummen i en sesong skal vurderes på basis av opprinnelsesland, råvare og råvarens opprinnelse. Telling Stories (egne merkevarer) utgjør ca 5,5 % av innkjøpsvolumet av varer på et år, og har gjennomført en egen risikoanalyse for sin leverandørkjede. Telling Stories sin risikovurdering er implementert i den overordnede kartleggingen i Høyer, og vil være der vi har tilgang til mest informasjon og har størst påvirkningskraft. Da Telling Stories har sin hovedvekt av produksjon i Kina, samme som majoriteten av prioriterte leverandører til Høyer, kan Telling Stories aktsomhetsvurderinger benyttes til å identifisere generelle trender, og gi Høyer Gruppen innsikt i måter å håndtere negativ påvirkning og risiko blant sine andre leverandører.

JOH. JOHANNSON KAFFE AS – kjent for god kaffe siden 1866

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Avskoging og klimaendringer	Miljø	Globalt
Fagforeningsfrihet	Fagorganisering og kollektive forhandlinger	Brasil Colombia
Barnearbeid	Barnearbeid	Guatemala Honduras
Ustabil inntjening for produsenter på grunn av ustabile råvarepriser, kombinert med høye produksjons kostnade	Lønn	Globalt

Vi har utarbeidet en retningslinje for aktsomhetsvurderinger (mennesker, miljø og klima). Denne rutinen skal sikre at vi arbeider for ansvarlighet i alle deler av vår verdikjede. Vi gjennomfører risikovurdering av landene varene våre kommer fra, og av samtlige leverandører av råvarer, emballasje og handelsvarer. Risikovurderingene gjøres med formål om å identifisere produkter eller leverandører med særlig høy risiko for brudd på menneskerettigheter og miljø.

Risikovurdering av landene, råvaren og leverandørene vi handler fra er gjort ved å bruke:

- Internasjonale anerkjente nettstedet som rangerer land med tanke på menneskerettigheter, arbeidsrettigheter og miljø. (f.eks ITUC, BSCI, Transparency Internationals og Bureau of International Labour Affairs)
- Faglige og forskningsbaserte rapporter/artikler
- Leverandørens besvarelser i egenrapporteringskjema (SAQ)
- Informasjon fra sertifiseringsorganene Rainforest Alliance, Debio og Fairtrade
- International Coffee Partners (ICP) og Coffee & Climate (C&C)

I 2023 skal vi spesielt jobbe med kartlegging av arbeidernes rettigheter, fagorganisering og kollektive forhandlinger, i de identifiserte høyriskolandene. Vi ønsker å komme i kontakt med organisasjoner som jobber for å fremme anstendige arbeidsforhold i risikolandene, for å få bedre innsikt i problemstillingen.

BEER STEN AS

Etabl ★ 1879

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Bruk av støvmaske, vernebriller, hørselvern og vernesko	Helse, miljø og sikkerhet	Kina India Portugal
Overdreven bruk av overtid	Lønn Arbeidstid	Portugal

Vi gjør årlig risikokartlegging med Etisk Handel Norge sitt risikoverktøy. Dette er også foretatt i 2022. Da ble sentrale risikokilder på land og sektor nivå gjennomgått (ITUC, List of goods produced by child labor and forced labor, CSR Risk Check, Global Slavery Index). I tillegg er JETIs Country Briefs benyttet. Disse brukes som kilder til kartlegging og identifisering av risiko. Risiko avdekket under denne gjennomgangen ble lagt inn i verktøy for risikohåndtering, Salient Risk Tool utviklet av Etisk handel Norge, og danner grunnlaget for vårt videre arbeid på prioritert området.

I veien mot opprettelse av jevnlig interessentdialog er Ethical Trade Initiative UK blitt kontaktet og kontakt er opprettet med en viktig, uavhengig interessent i India.

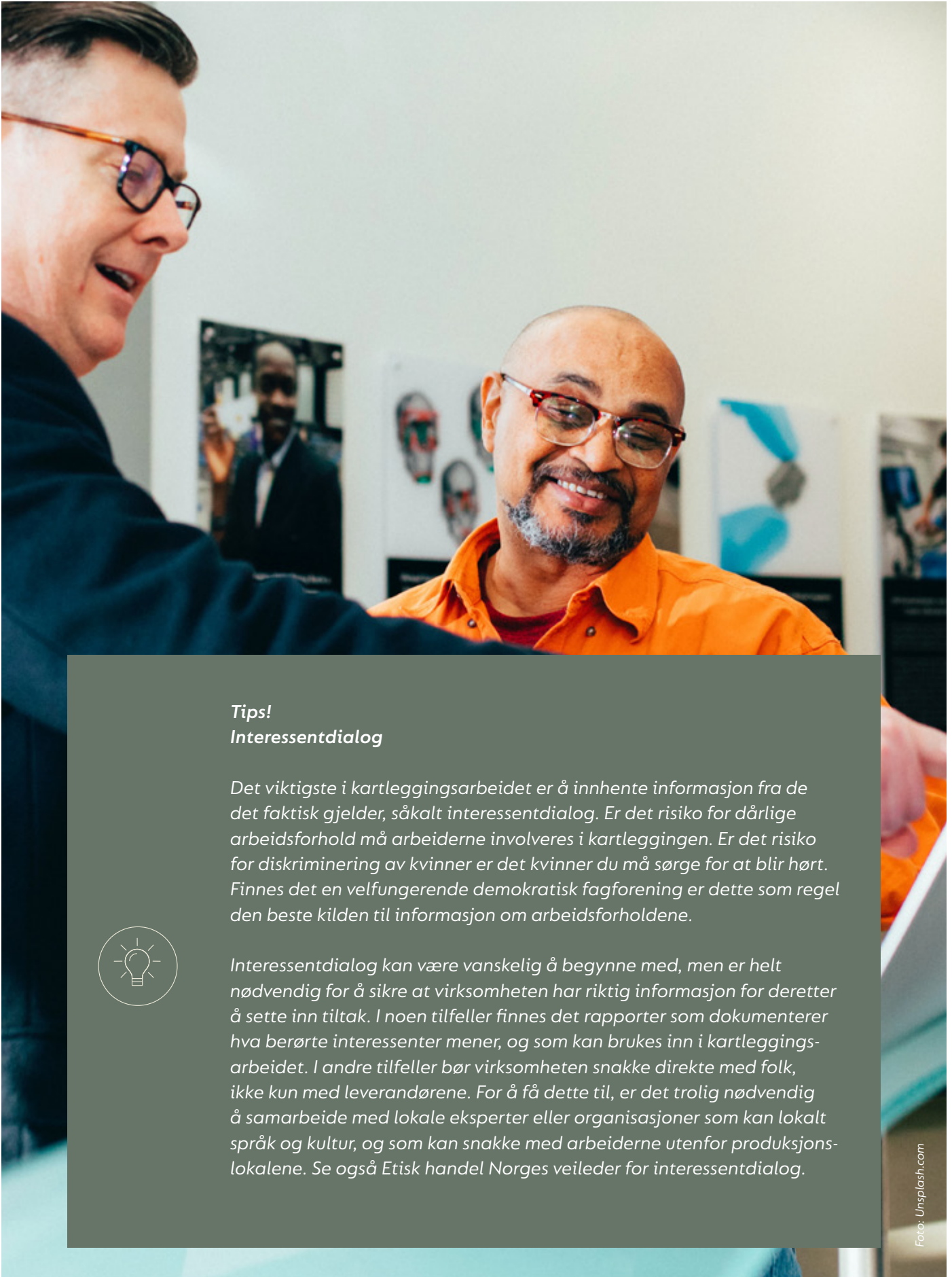
Som følge av manglende ordre og restriksjoner knyttet til covid-19 har revisjon i Østen ikke vært gjennomført i 2022. Vi har derfor hatt fokus på enda mer detaljert informasjon om hele leverandørkjeden og tett oppfølging gjennom, jevnlig dialog og vi vil gjennomføre uavhengige revisjoner i Østen i 2023.

Vi har gjennomført flere fysiske revisjoner i Portugal, der store deler av produksjonen er blitt flyttet til pgapandemien. Presset i Portugal har vært stort og vi har fryktet negative konsekvenser som følge av dette. Revisjonene har vist at forholdene har vært i orden hos våre leverandører.

Dette er god praksis fordi:

- Virksomhetene oppgir spesifikt hva som er risiko og eventuelt hvilket produkt risikoen er knyttet til.
- Virksomhetene referer til tema fra egen policy for bærekraftig forretningspraksis.
- Virksomhetene oppgir hvilke land risikoen kan knyttes til.

Tips! **Interessentdialog**

Det viktigste i kartleggingsarbeidet er å innhente informasjon fra de det faktisk gjelder, såkalt interessentdialog. Er det risiko for dårlige arbeidsforhold må arbeiderne involveres i kartleggingen. Er det risiko for diskriminering av kvinner er det kvinner du må sørge for at blir hørt. Finnes det en velfungerende demokratisk fagforening er dette som regel den beste kilden til informasjon om arbeidsforholdene.

Interessentdialog kan være vanskelig å begynne med, men er helt nødvendig for å sikre at virksomheten har riktig informasjon for deretter å sette inn tiltak. I noen tilfeller finnes det rapporter som dokumenterer hva berørte interessenter mener, og som kan brukes inn i kartleggingsarbeidet. I andre tilfeller bør virksomheten snakke direkte med folk, ikke kun med leverandørene. For å få dette til, er det trolig nødvendig å samarbeide med lokale eksperter eller organisasjoner som kan lokalt språk og kultur, og som kan snakke med arbeiderne utenfor produksjonslokalene. Se også *Etisk handel Norges* veileder for interessentdialog.

Trinn 3

Stans, forebygg eller reduser negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere faktisk og potensiell negativ påvirkning handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god og systematisk måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko på mennesker, samfunn og miljø ikke er mindre viktig eller at det ikke håndteres, men de færreste virksomheter har ressurser til å gjøre alt og det er heller ikke forventet i UNGP eller OECDs retningslinjer.

Hvorvidt virksomheten forårsaker, medvirker til, eller er direkte forbundet med negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, vil være med å avgjøre passende tiltak. Forårsaker din virksomhet risiko for negativ påvirkning må denne stanses og forebygges. Faktisk negativ påvirkning eller skade må gjenopprettes. Medvirker din virksomhet til negativ påvirkning, må du bidra til å stanse og forebygge dette, og bruke påvirkningsmulighet for å redusere ytterligere negativ påvirkning.

Er din virksomhet direkte forbundet med vesentlige utfordringer, gjennom egen drift, produkter og tjenester eller via forretningsforbindelser brukes påvirkningsmuligheten til å forebygge eller redusere negativ påvirkning/skade. Virksomheter må bruke sin innflytelse og påvirkningsmulighet for å få leverandører og andre forretningsforbindelser til å stanse, forebygge og redusere negativ påvirkning. Der påvirkningsmuligheten oppleves som liten, må virksomheten søke måter å styrke denne. Det kan gjøres ved å samarbeide med andre kunder av samme leverandør, samarbeid med fagforeninger eller organisasjoner, eller ved å bli med i bransjeinitiativ eller andre koalisjoner som søker å adressere negativ påvirkning for den spesifikke bransjen.

Dette kapittelet viser tiltak ulike virksomheter har iverksatt eller planlagt for å håndtere vesentlig risiko i sine leverandørkjeder eller ut i fra sin virksomhet.

Husk!

Åpenhetsloven krever at virksomheter gir opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko for negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene (jf. åpenhetsloven § 5).

Tiltak relatert til spesifikke prioriterte risikoområder

Forsikringer

Skogstad Sport AS produserer og selger fritidsklær. Gjennom sin risikokartlegging har de identifisert manglende forsikringer for arbeidere i leverandørkjeden som en utfordring. De jobber mot et overordnet mål om at arbeiderne skal ha grunnleggende forsikringer. De har begynt kartlegging av problemet og identifisert ulike årsaker. De skriver følgende begrunnelse for iverksatte og planlagte tiltak:

Leverandører unnlater (i ulik grad) å gi ansatte grunnleggende forsikringer, som t.d., fem typer sosial forsikring som er lovpålagt iht. kinesisk lov. Ulike årsaker til dette er identifisert. Merk: Systemet fungerer slik at arbeider og arbeidsgiver betaler hver sin del, men noen arbeidere nekter f.eks. å betale sin del og vil heller ha dette ut i lønn. Andre kommer tilbake i jobb etter at de er pensjonert, og har derfor andre ordninger. En grundigere kartlegging er iverksatt for å kartlegge hvorvidt faktorer som t.d., lønn spiller inn i arbeidernes vilje og evne til å takke ja til grunnleggende forsikringer.

[I neste rapporteringsår vil vi i]nformere om funnene som er gjort og vurdere hvorvidt arbeiderene er informert om sine rettigheter/krav iht. kinesisk lov, samt hvorvidt leverandørene er villige til å betale sin del [av forsikringene].

Dette er god praksis fordi:

- Skogstad Sport forklarer konteksten rundt denne kjente utfordringen hos leverandører i Kina.
- Planlagte tiltak er står i forhold til virksomhetens størrelse og påvirkningskraft.
- Fokuset er på involvering av arbeidstakere, samt dialog med leverandørene.

Rekrutteringspraksis

Noramix Trade AS importerer produkter til norske dagligvarekjeder. De har identifisert potensiell utnyttning av sårbare grupper i leverandørkjeden, særlig i forbindelse med rekrutteringsprosesser. De jobber for å implementere prinsippet om at «arbeidsgiver betaler» for rekrutteringen i kontraktsvilkår, og har blant annet inkludert dette i policyer. Om utførte og planlagte tiltak skriver de følgende:

Tett dialog med leverandører om å godta det grunnleggende prinsippet om at en arbeidsgiver er ansvarlig for å betale gebyrer og kostnader knyttet til rekruttering. Noramix har under rapporteringsåret besøkt flere leverandører for å tilegne seg mer kunnskap om hvor utbredt en slik praksis er. En konstruktiv dialog med leverandører om hvilke gjensidige forventninger som er til begge parter og hvordan også Noramix kan bidra i den prosessen, feks gjennom langsiktige kontrakt som gir god forutsigbarhet.

Noramix sitt mål for det kommende året er å undersøke hvorvidt uetisk rekrutteringspraksis og annen form for utnyttelse av sårbare grupper forekommer i flere leverandørkjeder. Se på egen innkjøpspraksis, opplæringsmuligheter. Mål om å følge opp hvorvidt policyer og oppreisning blir godt nok implementert og gjennomført slik som planlagt og forventet.

Dette er god praksis fordi:

- Noramix Trade fokuserer på en helt spesifikk utfordring.
- De har iverksatt arbeid med en løsning for å stanse denne typen praksis blant sine leverandører.
- Tiltaket iverksettes gjennom dialog med leverandører om gjensidige forventninger og hvordan Noramix kan bidra i prosessen.

Dyrevelferd

Norrøna Sport AS utvikler og selger friluftsklær. De har identifisert risiko for brudd på dyrevelferd som en prioritert risiko i forbindelse med ull-, dun- og skinnprodukter. De skriver følgende om risikoreducerende tiltak:

Dette er god praksis fordi:

- Norrøna Sport forklarer tydelig hvilke produkter utfordringen er relevant for.
- De viser til både iverksatte tiltak og hvor det gjenstår å iverksette tiltak.
- De er åpne om utfordringer i forbindelse med skinn- og lærprodukter.

NORRØNA

Norrøna Sport AS:

Ensure that animals in our supply chain are treated humanely according to the Five Freedoms (...). All materials originating from animals must be a by-product from other industries. (...) As animals have no voice in terms of their well-being, we see it as our obligation to ensure that all of our animal products originate from animals that are treated well and that the process of attaining the products is done without causing any harm.

Om iverksatte og planlagte tiltak skriver de følgende:

Wool: The wool we use comes from sheep that are non-mulesed and traceable. All of our wool is either 3rd party verified & traceable or Responsible Wool Standard (RWS) certified. RWS is a certification that ensures the five animal freedoms are maintained as well as not over herding. 100% of our wool will be RWS certified or reprocessed. Norrøna also uses reprocessed wool in a few select products, and by doing this we further reduce the stress on animals and nature.

Down: Norrøna only uses down that is Responsible Down Standard (RDS) certified which ensures that down and feathers come from animals that have not been subjected to unnecessary harm. All down in our supply chain comes from geese and ducks that are bred for food and none are force fed.

Leather: In some of our products we use leather (goat and sheep leather). We have a long history of working with Pittards as they have a good reputation. However, we do not know of any certification program in place to ensure the animal welfare of the animals prior to the slaughter house. We are reviewing the possibility of using RWS as an animal welfare certification for sheep leather, but goat leather is a bigger challenge which we are trying to find answers for. (...)

Fur: As part of our animal welfare commitment, we do not source fur.

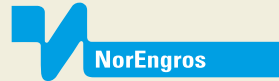
We are working further to identify certifications and partnership in order to achieve our goal of being transparent, traceable and accountable, working especially on our value chain related to leather to improve traceability and sustainability.

God bruk av revisjoner

Sosiale revisjoner er ikke i seg selv et tiltak for å forbedre forhold for menneskerettigheter eller arbeidstakers rettigheter i leverandørkjeden. Det er en del av prosessen for å kartlegge eller avdekke risiko.

Dette er god praksis fordi:

- Norengros forklarer hvilke tiltak som er iverksatt i forbindelse med revisjonene.
- Revisjonene er ikke beskrevet som et tiltak i seg selv, men som en kilde på informasjon til hva som må utbedres.

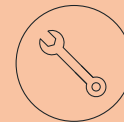

Norengros benyttet revisjoner som et viktig verktøy for å sikre at faktisk verdikjede er i samsvar med innsendte dokumenter. Revisjoner som vi benytter er: egne, fysiske revisjoner; videorevisjoner (der det er praktisk gjennomførbart); og 3.parts revisjoner (BCSI, BRC, ISO osv). Videorevisjonen hos en leverandør avdekket behov for oversettelse av viktig brosjyre om forbudet mot seksuell trakassering til lokale språk, hyppigere brannøvelser og behov for avlastningsmatter i flere arbeidssoner. Dette har blitt fulgt opp. Vi har medvirket til at en annen leverandør har gjenopprettet og tilbakebetalt ansettelsesgebyrer som arbeidere har måtte betale til agenter og endret videre praksis på dette. Boforholdene for migrantarbeidere vil bli utbedret, ved at det bygges flere boenheter for minimerer bo-tettheten.

Innkjøpspraksis

Egen innkjøpspraksis (sourcing) har stor påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Innkjøpspraksis med aggressive prisforhandlinger, unøyaktige prognoser, sene ordre, korte ledetider og endringer i siste øyeblikk setter leverandører under press og kan føre til dårligere arbeidsforhold og lav lønn for arbeidstakere. Tiltak knyttet til egen innkjøpspraksis vil derfor kunne ha stor betydning for å forbedre arbeidsforhold i leverandørkjeden.

Studentsamskipnaden i Sørøst-Norge er velferdsorganisasjon for studenter ved Universitetet i Sørøst-Norge. De fokuserer på en ansvarlig innkjøpspraksis og har skrevet følgende om dette i sin rapport:

Etisk handel Norges ressurser på ansvarlig innkjøpspraksis

- [Veileder på ansvarlig innkjøpspraksis \(engelsk\)](#)
- [Felles rammeverk for ansvarlig innkjøpspraksis \(engelsk\)](#).
- [Mal på intern rutine for ansvarlig innkjøpspraksis](#)
- [KPIer for å overvåke egen innkjøpspraksis](#)

Studentsamskipnaden
i Sørøst-Norge

Vi har utarbeidet en ny innkjøpsrutine som skal bidra til en bærekraftig forretningspraksis. Vår innkjøpspraksis skal styrke, og ikke undergrave, leverandørers mulighet til å levere på kravene vi stiller for å sikre gode forhold for mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd. Vi skal tilstrebe langvarige leverandørforhold med leverandører som viser særlig vilje- og evne til å jobbe med positiv utvikling i leverandørkjeden. For å oppnå dette har vi følgende retningslinjer:

1. Valg av leverandør og produkt skal ikke kun basere seg på pris, men leverandørens etterlevelse av etiske retningslinjer, sertifiseringer, samarbeid og produksjonsland skal også vektlegges.
2. Ikke gi leverandører kortere ledetider enn nødvendig. Ved press på leveranse er det økt risiko for utnyttelse i leverandørkjeden.
3. Leverandører skal signere våre «etiske retningslinjer for leverandører»
4. Vi skal gjøre oss kjent med leverandørenes egne rutiner for håndtering av risiko for brudd på menneskerettigheter, dyrevelferd og klima- og miljøbelastning.

Dette er god praksis fordi:

- Studentsamskipnaden har ikke egen produksjon av varer, og fokuserer derfor på retningslinjer for innkjøp.
- De forplikter seg offentlig til å ikke kun vurdere leverandører ut i fra pris, men også etiske krav.
- De sikter på å unngå korte ledetider.

Pierre Robert Group AS er en del av Orkla-konsernet. De designer, utvikler og selger undertøy til nordisk dagligvarehandel. De har identifisert overdreven bruk av overtidsarbeid i sin leverandørkjede som en prioritert risiko. I sin rapport skriver de følgende om iverksatte og planlagte tiltak:

Dette er god praksis fordi:

- Pierre Robert Group viser åpenhet om utfordringer i sin leverandørkjede.
- De fokuserer på videre kartlegging av risikoen for å sikre at de treffer riktige tiltak, i dialog med relevante leverandører.
- Parallelt med videre kartlegging gjør de konkrete tiltak for å forebygge bruk av overtidsarbeid, og setter konkrete forebyggende mål for egen praksis neste år.

Pierre Robert
Group

Communicating with suppliers to find root causes and agree on measures to reduce the overtime. Raising awareness internally and with suppliers. Assuring that PRG's purchasing practices and timeline, from product development to order, is communicated and anchored with the factory and makes the process for all parties involved smoother and more predictable. Conscious of overtime challenges, we have tried in our small way to mitigate the effects of the pandemic by engaging in longer-term order planning and frequent and regular order placement. A steady stream of orders, rather than one to two large bulk orders per season, gives more predictability for suppliers and a more even production flow. In addition, we hope that this will lead to fewer sold-out situations, which will then result in increased volumes. Planning for longer transport time also forces us to place earlier orders, which again alleviates time pressure on suppliers.

Høyer Gruppen AS er et norsk motehus, med både eksterne merkevarer og egen produksjon. Gjennom sin risikokartlegging identifiserte de også bruk av overtidarbeid hos leverandører i Kina som en vesentlig risiko. Dette har de identifisert i egen produksjon, og antar at lignende problemstilling også finnes hos eksterne merkevarer. De skriver følgende om planlagte og gjennomførte tiltak:

Dette er god praksis fordi:

- Høyer viser åpenhet om utfordringer og spesifiserer hvor i leverandørkjeden de har identifisert dette.
- De viser til konkrete og gjennomførbare tiltak som testes for å vurdere påvirkning og effekt hos leverandøren.
- De jobber med flere prosesser parallelt for å forebygge overtidarbeid.

Hos en av våre fabrikker har vi redusert antallet prøver vi benytter i utviklingsprosessen for å se om det gir dem mer fleksibilitet i planleggingen og bedre tid til å legge opp produksjon fremfor justering av prøver. Vi har også identifisert en annen norsk bedrift som jobber med samme leverandør og startet samtaler om hvordan vi kan samarbeide for å redusere bruken av overtid hos denne leverandøren. Vi har også identifisert en best practice leverandør som på en av sine fabrikker klarer å levere på tiden, uten ulovlig overtid, og samtidig betale levelønn til sine ansatte. Vi forsøker å identifisere hvilke verktøy og metoder de benytter seg av for å overholde både effektivitet, lønnsnivå og arbeidstid. Denne leverandøren har flere fabrikker, og disse har ulik bruk av overtid og lønnsnivå, men samme eiere. Dermed bør det være mulig å identifisere hva som er ulikhetene mellom disse, og hente lærdom som vi kan introdusere til andre fabrikker for å bedre kapasitetsplanleggingen sin, og senke arbeidstiden. (...) I tillegg vil vi se om vi kan flytte ordre- og leveringsdatoer til tidspunkter som gir leverandøren bedre tid til å oppfylle ordren uten ulovlig overtid. Begynne implementering av 3D CAD design gjennom verktøyet Clo3D i design- og sampleprosessene for å se om dette kan bedre planleggingsmulighetene til leverandørene gjennom mer presis spesifisering, færre fysiske prøver som må lages, og raskere og tydeligere kommunikasjon om samplejustering. Identifisere andre interessenter som benytter de samme fabrikkene som Telling Stories, for å samarbeide om å finne en løsning.

Active Brands AS, Maske Gruppen AS og Norrøna Sport AS har også iverksatt tiltak for en mer ansvarlig innkjøpspraksis som et ledd i å håndtere faktisk og potensiell negativ påvirkning.

Dette er god praksis fordi:

- Active Brands AS har rutiner for ansvarlig innkjøpspraksis som følges før og under produksjon.
- Virksomheten ønsker langsiktige forretningsforhold med sine leverandører.
- Virksomheten ønsker tilbakemeldinger fra leverandører på hvordan de opplever innkjøpspraksis og har satt indikatorer for dette.

A C T I V E
B R A N D S

At Active Brands we have established and predictable purchasing routines that we clearly communicate to all our business partners. We have early conversations with our partners to discuss production capacity and forecasts for the season ahead. With the resources we have available in our sourcing office in Shanghai, we are able to keep a close eye on daily output during production. In cases of variability, we discuss options to adjust directly with the manufacturer. We always agree on lead times, payment terms and prices with our suppliers before production and engage in close dialogues and visits through the process. We rarely allow last minute changes and always aim to keep predictability in our order volumes and deadlines.

We have built a stable supply chain and when entering into new business relationships, our goal is always to make them long-lasting. In 2022, 93% of our business was with partners we have had for five or more years in our supplier portfolio. To be able to influence our supply chain partners' practices, we must be considered an important customer of theirs. This is closely linked to our portion of their production volumes, as well as the overall relationship. In 2022, 72% of our business was with partners where we represented 10% of their total production volume or more.

For the coming year, we have set on the agenda to increase internal training around Responsible Business Practices and increase the feedback from our suppliers on how they perceive our practices and overall relationship. We already have routines on vendor evaluation and cooperation meetings with suppliers where the sourcing team discusses performance related to key performance indicators at minimum twice per year.

Dette er god praksis fordi:

- Maske beskriver konkret hvilke tiltak de gjennomfører med fokus på ansvarlige innkjøp.
- De organiserer virksomheten på en måte som kan muliggjøre bedre innkjøpspraksis.

MASKE

Vår organisasjon ser tydelig hvilken påvirkning vår innkjøpspraksis kan medføre i leverandørkjeden. Vi har derfor gjennomført en rekke tiltak for å gi så gode forutsetninger som mulig for at produksjonsleddet skal kunne unngå brudd på CoC. Vi har innhentet ledetider pr produkt fra så og si alle leverandører ned på produktnivå, dette for å tilpasse oss de produksjonstider leverandørene trenger på best mulig måte. (...) Vi bestreber å foreta innkjøp med hensiktsmessige volum med tanke på produksjon og transport. For å gi så god forutsigbarhet for produsent som mulig bestreber Maske å opplyse om prognoser. Vår innkjøpsavdeling har, sammen med Produktsjefer, gjennomgått samtlige varer som betegnes som sesongvarer for å kunne ligge i forkant med bestilling av dette slik at vi reduserer antall hasteleveranser fra leverandørene. (...) I 2022 fikk vi ansatt en felles kategori- og innkjøpsjef. Vi mener det er en stor fordel å ha en felles ansvarlig for disse to avdelingene i forbindelse med forståelse/forankring/gjennomføring av tiltak av denne type karakter.

Dette er god praksis fordi:

- Norrøna skriver konkret om hvordan de jobber med å fordele produksjon utover året, slik at det blir mindre produksjonspress i høysesong.
- De viser til indikator tall som kan følges gjennom årene for å se fremgangen i denne strategien.
- De forplikter seg offentlig til å støtte leverandører økonomisk ved å tilpasse innkjøpspraksisen.

NORRØNA

Norrøna had goals in place since 2014 in relation to production produced during low season. The result for 2022 was 57,31% off-peak production, a further increase of 16,31% from 2021. The ambition is to produce a certain percentage of goods outside the peak season to reduce the pressure on the factories, reduce overtime ensure stable work throughout the year and provide predictability to factories and their workers. Norrøna have focused on close dialogue with all our suppliers and manufacturers to gain the best possible production cycles per season. Long and reliable partnership also supports honest and open dialogues. When and if our partners are in a cash flow breach, we support by pre-payment or simply purchase the materials at our side to ease the pressure at their side.

Skogstad Sport AS fokuserer blant annet på betaling av levelønn til arbeidstakere hos deres leverandører, og skriver følgende om dette i rapporten:

Dette er god praksis fordi:

- Skogstads rapport inkluderer indikatorene som gjør det mulig å følge progresjonen i forbindelse med utbetaling av levelønn hos deres leverandører.
- De vedkjenner at prisforhandlinger er en del av prosessen, men at de kjenner grensene for hva som er ansvarlig praksis.
- Teksten forklarer hvorfor dette er en utfordring i Kina.

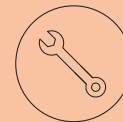
Prisforhandlinger er en naturlig del av innkjøpsprosessen, og nettopp langvarige leverandørforhold, tett dialog, og gode lokalkunnskaper i produksjonslandet gjør at vi kjenner grensene for hva som regnes som ansvarlig forretningspraksis godt.

- Indikator på andel leverandører som betaler levelønn: 41 %

Ingen leverandører er registrert med lønninger lavere enn lovlig minstelønn. 7 av våre leverandører betaler lønninger på nivå med levelønn eller høyere, herunder 3/4 hovedleverandører. Merk at det er store skilnader mellom lovlig minstelønn og kalkulert levelønn fra provins til provins i Kina. Dette har gjort at leverandørers evne til å betale lønn tilsvarende kalkulerte levelønn utfordres. Dette har fått økt fokus de siste årene.

Arbeiderrepresentasjon

Å støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon, er et viktig langsiktig grep. Fagforeningsfrihet og retten til å organisere seg legger grunnlaget for at arbeidstakere kan legge frem og diskutere felles utfordringer og bekymringer med arbeidsgivere. Dette er sentralt for å heve arbeidsstandarder og for å forbedre praksis på arbeidsplassen knyttet til for eksempel diskriminering og bedre lønn. Fri fagorganisering og kollektive forhandlinger får ofte mindre fokus enn andre grunnleggende rettigheter, selv om de er gjenstand for større aktiv motstand fra både leverandører og myndigheter. God praksis er å anerkjenne fraværet av uavhengige fagforeninger som en viktig risikofaktor i seg selv, i tillegg til å være et effektivt virkemiddel for å forebygge og redusere risiko knyttet til negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden.

Etisk handel Norges ressurser på arbeiderrepresentasjon og fagforeningsfrihet

- Veikart for implementering av fagforeningsfrihet (engelsk)
- Fagforeningsfrihet: Hvordan gå forbi revisjoner? (engelsk)
- Fagforeningsfrihet: kartleggingsverktøy (engelsk)
- Indikatorer for fagforeningsfrihet og arbeiderrepresentasjon (engelsk)

Inter-Sun AS skriver følgende om tiltakene de har iverksatt for å øke arbeiderrepresentasjon i sin leverandørkjede i Bangladesh og Kina:

Dette er god praksis fordi:

- Inter-Sun nevner spesifikke tiltak som er iverksatt i Bangladesh.
- De viser åpenhet om utfordringer rundt temaet i Kina, og hvordan de håndterer og vurderer dette.

INTER-SUN A.S

I 2021 og 2022 hadde vi tre fabrikker som deltok i programmet Gender Sensitive Workplace program. Et program som var ment å øke likestilling og styrking av kvinners stilling på fabrikknivå, finansiert av Norad, og holdt av ETI Bangladesh. Alle tre fabrikkene som deltok fullførte. Man kunne tydelig se en økning i bevissthet rundt spørsmål knyttet til diskriminering og likestilling på de fabrikkene som deltok.

I Kina finnes kun en fagforening, og de mangler ofte kunnskap og språket for å snakke om dette feltet. Vi ser allikevel at flere av våre leverandører har arbeiderrepresentasjon. For å sjekke at disse er reelle og at de har en funksjon så har vi valgt å stille leverandørene spørsmål om hvilke saker arbeiderrepresentasjonen har jobbet med i løpet av det siste året. Vi har da fått tilbake referater fra møter som er holdt, hvor det ser ut til at det er diskutert relevante saker fra arbeiderne. Å verifisere om disse referatene er reelle er vanskelig, så her baserer vi oss på tillit til leverandørene våre.

Varner Gruppen AS er en stor norsk aktør innen tekstilhandel, og har ni forskjellige kjedekonsepser i Norge og utlandet. De fokuserer blant annet på arbeiderrepresentasjon og sosial dialog hos deres leverandører. I deres bærekraftsrapport kan man lese om hvordan de jobber med sosial dialog hos leverandører i Bangladesh, Tyrkia og Kina:

VARNER

We have continued to focus on social dialogue at the factories we cooperate with. In total, 45 of Varner's current supply chain partners in Bangladesh have received social dialogue training (either facilitated by Varner in cooperation with JETI or by other companies or organizations). There are two streams of the programme, one for factories with established trade unions and one for factories with no established trade union.

In 2022 four factories in Bangladesh have been a part of Social Dialogue refresher training executed by Joint Ethical Trading Initiatives Bangladesh (JETI). This refresher program is for factories that have already been through a full Social Dialogue programme. Key focus areas in the refresher programme is training for new management and worker representatives in Worker Participation Committee (WPC) in order to keep the structures and dialogue sustained and active. The refresher programme started late in 2022 and by year end, 10 people had been trained. (...)

In 2022 we started a pilot for a Social Dialogue programme in Turkey with the purpose of strengthening communication channels between workers and management, and to help workers to raise and negotiate issues in a more empowered way. The programme is developed in cooperation with a Turkish consultant (Justmaxit) and four other textile companies. Three factories in Turkey are currently a part of the programme. (...) Improvement areas and action plans have been established for all factories. During 2022, 18 visits were made at the participating factories with 76 workers being trained (some topics in the training were: worker representative roles, rights & responsibilities, and effective communication).

Dette er god praksis fordi:

- Varner vektlegger arbeiderrepresentasjon og sosial dialog som en sentral faktor for å bedre arbeidsforhold hos leverandører.
- De sørger for implementering av opplæringsprogrammer sammen med andre kunder av leverandørene.

Tips!

Sosial dialog er definert av den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO, som en mekanisme som inkluderer alle typer forhandlinger, konsultasjon eller bare utveksling av informasjon mellom eller blant representanter av myndigheter, arbeidsgivere og arbeidere, om spørsmål av felles interesse knyttet til økonomi og sosiale forhold.

Opplæring- og kompetanseheving

Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden kan være viktige tiltak for å forebygge og redusere risiko for negativpåvirkning og for å møte standarder knyttet til mennesker, dyr, samfunn og miljø. Alle medlemsvirksomheter hos Etisk handel Norge har iverksatt en

form for opplæring av egne ansatte i bærekraftig forretningspraksis og aktsomhetsvurderinger. Det er dog ikke så mange som har kommet i gang med slike tiltak for arbeidstakere i leverandørkjeden, da dette gjerne både krever ressurser og gode relasjoner til leverandører. Noen er kommet i gang og skriver blant annet følgende om kompetanseheving i leverandørkjeden:

Regarding our suppliers, we have continued to use a workers training tool (Quizrr) to better educate workers on their rights and responsibilities and to increase social dialogue in three of our Chinese factories. 1733 workers have completed 8477 training sessions so far. The plan is now to start the program in more facilities in Vietnam. We have also informed our suppliers about the Norwegian Transparency Act. Through our mapping on climate emissions, renewable energy, microplastics and living wage, we are also creating awareness at our suppliers about these topics.

For leverandører har vi undersøkt ulike utdanningsprogram med fokus på arbeidstakerrettigheter i Bangladesh. Slike programmer er dessverre veldig kostbare, og for å sikre at utdanningen gir de resultatene vi ønsker må et langsiktig samarbeid være på plass. Vi har dessverre under pandemien opplevd flere utskiftninger og konkurser av fabrikker vi har jobbet med, og vil derfor avvente med å starte opp slike programmer til vi har en stabil fabrikkmasse. Gjennom å være medlem av International Accord får fabrikkene sikkerhetsopplæring av dem.

We have conducted one-to-one interviews with employees on the production sites. We interview them about the factory compliance environment, and we provide on-site factory meetings and training for them to understand their rights. We always leave contact information on the production sites, to make it possible for employed individuals to report negative impacts or other issues if that may occur. It is a high priority that the suppliers we collaborate with undertake their production in a safe environment. Our compliance team, for this reason, ensures that employed individuals at the production sites are provided with documented training sessions and educational information about safety. The subjects covered are, for example, how to carefully manage chemicals and other substances, safety briefings on machinery, and the importance of emergency equipment and emergency paths. Some of our sustainable supplier development (SSD) projects have also been initiated to improve the health and safety conditions for employees at our suppliers' production sites. One of our recent projects, The Polishing Project aimed to reduce dust pollution at a production site. It is a part of our strategy to make sure that SSD projects are not only initiated based on economic gain, but also with the purpose of benefiting the health of employed individuals and reducing negative environmental impact.

Valg av produkter og sertifiseringer

Det følgende er eksempler på hva noen medlemmer skriver om hvilke kriterier de setter for valg av produkter eller bruk av sertifiseringer.

Dette er god praksis fordi:

- Maske er åpne om andel sertifiserte produkter, og initiativet de har iverksatt for å motivere til mer miljøsmarte valg blant deres kunder.
- Felleskjøpet Rogaland Agder fokuserer på sertifisering av viktige innsatsfaktorer.

MASKE

Maske etterstreber å ha produkter med miljømerking som et alternativ der dette er tilgjengelig på markedet. Pr i dag er over 20 % av produktene i sortimentet sertifisert med ett eller flere miljømerker og vi jobber kontinuerlig med å utvide dette. Kategoriavdelingen i Maske har tatt initiativ til å starte prosjektet Miljøsmart, et prosjekt som søker å gjøre det lettere for våre kunder å ta miljøsmarte valg. I dette ligger det blant annet at vi kartlegger og analyserer produktutvalget vårt, og erstatter eller tilgjengeliggjør varer med mer miljøvennlige alternativer der det er mulig (...).

Felleskjøpet Rogaland Agder

Vi har spesielt fokus på sertifiseringer når det kommer til palme- og soyabaserte produkter. For 2022 har vi gjennom ACT kjøpt 2856 sertifikater på palmeolje, og 6253 sertifikater på palmekjerneexpellers. Alle sertifikater skal være Independent Smallholders Certificates. Når det kommer til soya har vi et samarbeid med Denofa. Arbeidet her baserer seg på Accountability Framework, som er en metode for å oppnå en leveringskjede som beskytter skog og andre naturlige økosystemer, og har fokus på menneskerettigheter. Vår hoved- og foretrukne leverandør på vikleplast og toppfilm ble i 2022 kåret til å være blant de beste innen bærekraft i følge EcoVadis.

Etisk handel Norges ressurser på sertifiseringer

- *Sertifiseringsveileder (norsk)*

Hennig-Olsen Is AS produserer og markedsfører iskremprodukter til dagligvare, kiosk og storhusholdning. De skriver blant annet følgende om hvordan de bruker sertifiseringer som risikoreduserende tiltak:

Dette er god praksis fordi:

- Hennig Olsen har satt konkrete mål for sertifisering av risikoråvarer.
- De beskriver hvorfor de har valgt en sertifiseringsordning og hva den dekker.

Hennig Olsen har identifisert kakao som en prioritert risikoråvare, og har derfor konkrete mål om at all kakao og alle sjokoladeprodukter som inngår i deres produkter er sertifisert. De skriver følgende om dette i sin rapport:

Kakao er en risikoråvare og vi ønsker å sikre at vi bidrar til handel som fremmer bærekraftig utvikling og gode levekår i hele verdikjeden. Vi har valg å kjøpe kakao og sjokolade som er Rainforest Alliance sertifisert. Rainforest Alliance arbeider for å bedre forholdene for arbeidere og deres lokalsamfunn i tillegg til bevaring av dyreliv og miljø i verdens regnskog og for å sikre biologiske systemer og bærekraftig utvikling.

Norrøna Sport AS redegjør i sin rapport for bruk av sertifiseringer og valg av materialer. Blant annet lister de konkret hvor stor andel av deres portefølje som er sertifisert eller har en spesifikk opprinnelse:

Dette er god praksis fordi:

- Norrøna er konkrete på prosentandel av deres produkter som har ulike sertifiseringer.
- Separat de også mål for hvilke andeler som skal nås og handlingsplaner som bygger oppunder målene.

NORRØNA

The percentage are listed by weight of the fiber we purchase: 100% of cotton is organic (GOTS certified). 6,3% of our wool is GOTS certified by weight of wool purchased 84.7% of wool styles use RWS certified wool material 1% of our wool is from reprocessed wool. 100% of our down is RDS certified. 71,4% of our DWR is FC free chemistry. 98,7% of our materials have 3rd party chemistry certification 82% of the polyester we use is recycled. 84% of the polyamide we use is recycled. 80% of the cardboard used in our export cartons are FSC certified and with 70-90% recycled content. 80% of the polybags used in our collection is 100% recycled (post consumer) and GRS certified.

Korrupsjon

I forhold til korrupsjon har flere virksomheter kartlagt dette som en sentral risiko. I rapportene kan en lese om følgende tiltak som gjøres for å stanse eller redusere risiko for korrupsjon i leverandørkjeden.

Blåbær Production har identifisert dette som en risiko i sin leverandørkjede i Kina og India og skriver om følgende risikoreduserende tiltak:

Noramix Trade AS har også tydelige retningslinjer for å forebygge korrupsjon, men avdekket likevel et tilfelle av korrupsjon i deres leverandørkjede. De skriver følgende om håndteringen av dette:

Norrøna Sport AS oppdaget også et forsøk på bestikkelse under en revisjon hos en kinesisk produsent. De skriver følgende om håndteringen av dette:

Dette er god praksis fordi:

- De nevnte eksemplene viser åpenhet om utfordringer i leverandørkjeden.
- Blåbær nevner konkrete eksempler de gjør for å forhindre korrupsjon.
- Noramix er åpne om tilfellet av korrupsjon og hva de gjorde for å stanse dette gjennom en anmeldelse.
- Norrøna håndterte nevnte situasjon med kompetanseheving hos leverandør for å unngå at lignende tilfeller skal forekomme igjen.

Make sure that all suppliers hold a company Policy which is clear on zero-tolerance for corruption. Collect and check transaction certificates regularly and double check these with certification bodies. Do background checks of audit companies doing third-party audits.

I 2021–2022 så avdekket Noramix forhold som gjelder ulovlig bestråling av reker fra Vietnam med hensikt til å villedde tollmyndigheter i Norge. Forholdet ble av Noramix meldt til Mattilsynet som varslet saken videre innad i EU. EU kommisjonen henvendte seg på bakgrunn av det til Vietnamesiske myndigheter som i en tidsperiode pålegger produsenten eksport forbud til EU. Korrupsjon er forholdsvist utbredt i Vietnam og lover og regler er så komplekse og rigide at det blir gitt uttrykk for at det er mer en regel enn unntaket at virksomheter betaler seg utenom, og heller ikke uvanlig at offentlige tjenester krever at det blir gitt bestiklinger.

During 2022, Norrøna discovered a bribery attempt at one of our factories in China. This was uncovered by our 3rd party auditor Elevate.

When receiving the information, Norrøna immediately arranged meetings with the factory owner and his management team, emphasizing that Norrønans Code of Conduct states unethical practices including bribery is not acceptable.

However, we believe in co-operation and in cases of non-compliance we wish to work with our suppliers to prepare a plan for reaching the standards of our Code of Conduct. It's important for us that the manufacturer understands that the audit is not an approval process and that we want to work together with our partners to improve. During this process it was also important for Norrøna to ensure that the workers in charge of the audit were not punished, rather than trained in business ethics. This also goes for the management and the organisation as a whole.

We agreed on a follow plan which includes that the owner provides training to all the facility managers about business ethics, Code of Conduct and the importance of transparency.

Klima og miljø

Reduksjon av klima- og miljøfotavtrykk vil variere fra virksomhet til virksomhet. Virksomhetens påvirkning på klima handler om klimagassutslipp fra hele produktets livssyklus, fra uttak av råvarer, via produksjon og transport, til salg, bruk og etterbruk av produkter. Miljøpåvirkning kan dreie seg om lokal forurensing, om uttak av knappe ressurser (for eksempel vannkrevende produksjon i et område med vannknapphet), og om tap av biologisk mangfold

(som for eksempel avskoging). For eksempel vil det for energi-krevende produksjon innebære å legge om til fornybar energi og mer energieffektiv produksjon.

Møller Mobility Group AS driver med import, salg og service av biler i Norge og utlandet. De fokuserer blant annet på klimagassutslipp, og skriver følgende om sitt foreløpige arbeid med kartlegging og tiltak:

Dette er god praksis fordi:

- De skriver åpent om sine forpliktelser.
- De bruker klimaregnskapet til å kartlegge utslippsreducerende tiltak.
- De har tydelige mål for reduksjon av utslipp.

Møller
Mobility Group

Møller Mobility Group har satt tydelige mål for reduksjon av klimagassutslipp som gir retning og fart for bærekraftsarbeidet fremover. Vi har valgt å forplikte oss til Parisavtalens bestemmelser om å begrense global oppvarming til 1,5 grad og har satt vitenskapsbaserte klimamål som følger Science Based Targets (SBTIs) anbefalinger. Klimaregnskapet tilfredsstiller kravene til GHG-Protokollen for hele virksomhetens drift, samt en utvidet Scope 3-rapportering som inkluderer alle solgte biler i en livsløpsvurdering. Vi har også brukt klimaregnskapet til å gjennomføre en omfattende tiltaksanalyse som grunnlag for å kartlegge utslippsreducerende tiltak og en definert utslippsbane for scope 1 og 2 i tråd med 1,5 graders målet (SBTI absolutt reduksjonsmål). For scope 1 og 2 er vårt mål å redusere 44 % av våre totale utslipp fra 2019–2027, mens vi i scope 3 har som mål å redusere 30 % av vår karbonintensitet innen samme tidsintervall.

Bergans Fritid AS fokuserer mye på tiltak for å redusere klima- og miljøpåvirkning. I sin rapport skriver de blant annet følgende:

Dette er god praksis fordi:

- De skriver konkret om hvilke tiltak som er iverksatt og hvilken effekt det har.
- De nevner spesifikt hvor i leverandørkjeden tiltak er iverksatt eller planlagt.

Bergans
OF NORWAY

All our fabric suppliers are obliged to have wastewater treatment systems, and some are using these systems for preliminary testing of microfiber shedding in production. The use of water in the textile industry has a severe impact on water scarcity in many areas of the world. This is both a case in the cultivation of natural resources such as cotton, but also the production of textiles has a great impact, especially in the dyeing and finishing processes. Bergans does not use a great amount of cotton, and close to all the cotton we do use is certified organic cotton. We are using more sustainable dyeing technology on some of our products, such as SpinDye, which reduces the use of water up to 75%. Also, the Spinnova material uses less water in production. We will investigate in more actions regarding water usage going forward. (...)

Helly Hansen AS har identifisert vannrisiko som en prioritert negativ påvirkning i sin leverandørkjede. I sin rapport skriver de følgende om tiltakene som foreløpig er iverksatt for å håndtere dette:

Dette er god praksis fordi:

- Helly Hansen har identifisert vannforbruk knyttet til innfarging som en vesentlig risiko og velger å følge opp sine viktigste leverandører på dette området.
- Virksomheten ønsker å benytte en sertifiseringsordning, samt kapasitetsbygging og samarbeid med leverandører for å få ned vannforbruk.

We are mapping our production and wet facilities in our supply chain, focusing on our Key suppliers that covers 80% of our total volumes. By doing this we will be able to set a baseline and impact reduction can be planned accordingly.

We are exploring the possibilities of water saving dyeing methods.

We are actively working towards having more of our products bluesign approved. Internal capacity building is part of achieving this goal and focus on preferred materials part of the process. Close collaboration with our Key suppliers in material selection is key.

We have implemented recycled material coming from ocean bound plastic. Ocean Bound plastic is coming from plastic bottles sourced within a 50 kilometer radius of coastal areas.

Würth Modyf AS produserer vernesko og arbeidsklær tilpasset nordiske forhold. I sin rapport skriver de følgende om deres arbeid på klima- og miljøområdet:

Dette er god praksis fordi:

- Würth Modyf skriver konkret og lettfattelig om hvilke tiltak de har innført og hva de vurderer.
- De skriver om sine forpliktelse på gruppenivå og hva som skal gjennomføres over de neste årene.

Vi jobber med å konsolidere skipninger med container for å unngå å transportere luft. Vi jobber også med å omdirigere frakt fra båt til tog der det lar seg gjøre. Vi vurderer nytten av bedriftsreiser opp i mot klimaavtrykk. Har innført to valgfrie hjemmekontordager i uken etter god erfaring fra en periode med mye hjemmekontor. Vi har jobbet med vår internasjonale Modyf-gruppe for å sette høye standarder fremover når det gjelder produktene innvirkning på miljøet. Vi har forpliktet oss som gruppe til å revurdere hele produktlinjene våre i løpet av de neste 7 årene fra topp til bunn.

Trinn 4

Overvåk gjennomføring og resultater

Dette trinnet handler om å overvåke og vurdere implementeringen og effekten av virksomhetens aktiviteter knyttet til aktsomhetsvurderinger. Det vil si å vurdere om det som gjøres faktisk fungerer. Fungerer det som gjøres for å identifisere utfordringer og risiko? Hvilke tiltak for å redusere og forebygge negativ påvirkning er iverksatt, og fungerer tiltakene etter hensikten?

Virksomheten bør jevnlig gjennomføre vurderinger av eget arbeid og presentere evalueringene for ledelsen. Som en del av vurderingen av effekten bør det hentes inn konkrete innspill fra berørte interessenter og andre. Etter hvert vurderer virksomheten konkret måloppnåelse og kan dokumentere at arbeidet som gjøres med aktsomhetsvurderinger bidrar til faktiske forbedringer. Erfaringene fra overvåkingen av tiltakene brukes til å forbedre aktsomhetsvurderingene virksomheten foretar, slik at virksomheten blir mer ansvarlig og bærekraftig.

I det følgende vises eksempler på hva medlemmer skriver om hvordan de overvåker effekt og resultat av aktsomhetsvurderinger, samt indikatorer som brukes til å følge progresjonen.

Etisk handel Norges ressurser på Trinn 4 – Overvåking

- KPI-dokument for å overvåke aktsomhetsvurderingenes prosess og tiltak (engelsk)
- Etisk handel Norges rapporteringsverktøy for aktsomhetsvurderinger

Aalesund Protective Wear AS er en totalleverandør av regntøy, arbeidsbekledning, flyteprodukter og redningsutstyr. De skriver følgende om hvordan de overvåker eget arbeid med aktsomhetsvurderinger:

Dette er god praksis fordi:

- Aalesund Protective Wear henter inn informasjon fra flere ulike kilder om hvilken effekt tiltakene deres har.
- Kildene varierer fra tredjepartsrapporter, spørreskjemaer til leverandør, besøk, dialog og klagemekanismer, i tillegg til å innhente informasjon fra eksterne aktører.
- Dette presenteres jevnlig for virksomhetens ledelse.

AALESUND PROTECTIVE WEAR

Bærekraftsansvarlig følger opp og vurderer effekt av bærekraftiltak som selskapet har iverksatt (for å minimere negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø) ved å samle inn data gjennom inspeksjonsrapporter, egevalueringsskjema, anonyme spørreundersøkelser, testrapporter, digitale opplæringsverktøy, fabrikkbesøk, leverandørmøter, klagemekanismer, aktiv deltakelse på kurs og seminarer i regi av våre samarbeidspartnere som eks. Etisk handel Norge, m.m. Dette arbeidet blir rapportert videre til CEO og Kommunikasjon på jevnlig basis. Tiltakene blir også jevnlig presentert for ledergruppen som har det endelige ansvaret sammen med Administrerende Direktør for å vurdere effekten av tiltakene og videre arbeid.

Norrøna Sport AS har i sin rapport tatt i bruk indikatorer for å redegjøre for hvordan de overvåker effekten av tiltak i forbindelse med arbeiderrepresentasjon og fagforeningsfrihet i leverandørkjeden:

Dette er god praksis fordi:

- Norrøna viser åpenhet om spesifikke tall forbundet med arbeiderrepresentasjon i leverandørkjeden.
- De er tydelige på hva datagrunnlaget er og hvilke svakheter som finnes i dette.

NORRØNA

- Indicator on share of suppliers with functioning Trade Unions: 52% (The data is based on the factories that was audited in 2022. The audit does not say anything about the quality of the unions and how the workers have been elected).
- Indicator on share of suppliers with worker representation other than Trade Unions: 88% (The data is based on the factories that was audited in 2022. The audit does not say anything about the quality of the workers committees and how the workers have been elected).

Nor Tekstil AS driver innkjøp, utleie og vask av tekstiler for bedrifter og institusjoner i hele Norge. De gjør alle innkjøp gjennom importører i Norden, og har derfor ikke direkte relasjoner med produsenter. De skriver følgende om hvordan de overvåker effekt og resultater av deres tiltak:

Dette er god praksis fordi:

- Nor Tekstil forklarer at overvåkingen hovedsakelig blir gjort av deres leverandører, men at de selv evaluerer den aktiviteten.
- De har en intern rutine for oppfølgingen med tydelig ansvarsfordeling som er nedfelt i stillingsinstrukser.
- De gir en oversikt over hvilke kilder datainnsamling gjøres fra, og dette inkluderer ansattrepresentanter eller fagorganisasjoner.

 Nor Tekstil

Kontroll og oppfølging av produsenter i leverandørkjeden som leverer tekstiler til Nor Tekstil, er i stor grad ivaretatt av våre samarbeidspartnere. (...) Våre leverandører sikrer gjennomføring av revisjoner og bedriftsbesøk, både i egen regi og gjennom uavhengig tredjepart. Nor Tekstil har tilgang på rapportene, og skal jobbe aktivt med oppfølging av funnene i disse. (...) Nor Tekstil har selv etablert rutiner for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø. Konsernleder HR/HMSK er ansvarlig for at rutiner for overvåking og kontroll er til stede og virker etter hensikten. Ansvar for utførelse av overvåking og kontroll skal være formalisert i stillingsinstruks og rutinebeskrivelser. (...)

Indirekte påvirkning og negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden overvåkes i samarbeidet med våre leverandører og deres produsenter, og omfatter f.eks.: Regelmessig rapportering fra aktuelle leverandører med status og vurdering av definerte forhold og aktiviteter; Regelmessig rapportering fra lokal fagorganisasjon eller annen ansattrepresentant med status og vurdering av definerte forhold og aktiviteter; Regelmessige møter med aktuelle leverandører, der status og vurdering av definerte forhold og aktiviteter inngår som fast punkt på agenda; Rapport fra sertifiseringsmyndighet for bestemte standarder iht. beskrivelse i Risikovurdering leverandørkjede; Rapporter fra andre eksterne organer; Revisjon av leverandør, med systematisk gjennomgang av rutiner for ivaretagelse av retningslinjer for etisk handel, systemer for måling og overvåking, evaluering av resultater og drøfting av tiltak.

Høyer Gruppen skriver følgende om hvordan de følger opp og overvåker effekt av tiltak hos både eksterne merkevarer og i egen produksjon:

Høyer jobber i stor grad med leverandører som er veletablert innen bærekraft, ansvarlighet og rapportering. Det er mange som allerede leverer omfattende årlige rapporter på eget arbeid og viser åpenhet rundt både utfordringer, ambisjoner og måloppnåelse. (...) Høyers rolle overfor leverandører vil være å følge opp informasjonen som mottas fra leverandører om de tiltak som er iverksatt, og vurdere disse leverandørenes egen rapportering. (...) For leverandører til Høyers egne merkevarer har oppfølgingen en mer direkte art. Hver leverandør med identifisert vesentlig risiko skal følges opp på de tiltakene som er iverksatt, gjennom interessentdialog, revisjon og fabrikkbesøk der det er nødvendig. Daglig kontakt med fabrikker og leverandører vil hjelpe (...). Det er etablert handlingsplaner med målbare punkter der det er mulig, for å kunne evaluere effekten av tiltakene vi har satt, og disse vurderes fortløpende.

Dette er god praksis fordi:

- Høyer er åpne om forskjellen på hvordan de følger opp eksterne merkevarer kontra egen produksjon, og at årsaken til dette er påvirkningsmulighetene.
- De fokuserer særlig på oppfølging av leverandører der det er identifisert vesentlig risiko.
- De utarbeider handlingsplaner med målbare punkter som vurderes fortløpende.

Holzweiler Items AS er en norsk tekstilvirksomhet. De skriver følgende om hvordan arbeidet med aktsomhetsvurderinger overvåkes:

HOLZWEILER

We are working on defining KPI's which we will measure and track up to 2030 commitments of the four pillars in the sustainability strategy. The measures we have set in our sustainability strategy and the risk areas we have assessed in the due diligence process are first priority to measure and track. (...) The data is collected in the various departments. For example, Supply chain keeps an overview of transport methods, design reports on the number of products designed in 3D, Ecomm reports on green shipping and claims and the sustainability team reports, among other things, on the number of suppliers who have been through the entire screening process, certified factories and the number of products that can be traced to different tiers in the supply chain. (...) In the work going forward we will also map and track data on wages and worker representation besides gather feedback on our own purchasing practices. We track indicators for use of preferred materials and relevant KPI's will be added in the mapping and tracking of data as we move forward.

Dette er god praksis fordi:

- Holzweiler skriver hva de har planlagt, som innebærer å definere indikatorer som skal måles i tråd med deres strategi mot 2030.
- De gir en oversikt over ansvarsfordelingen i forbindelse med overvåking av ulike faktorer.
- De har også et fokus på å kartlegge og overvåke data på lønn og arbeiderrepresentasjon i fremtiden.

Trinn 5

Kommuniser hvordan påvirkningen er håndtert

Dette trinnet handler om å kommunisere om policyer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert om funn og effekt av aktivitetene. Det handler både om å kommunisere eksternt til interessenter, samt til parter som kan være eller er berørt av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn eller miljø.

Kommunikasjonen bør inkludere virksomhetens retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis, hva som er gjort for å integrere disse i rutiner og styringssystemer, hvilke risikoområder virksomheten har kartlagt og identifisert som vesentlige, hvordan de er prioritert

og håndtert, samt kriterier for prioritering. Kommunikasjonen bør også, om mulig, oppgi anslått tidslinje og målsettinger for forbedring og resultater, tiltak for å spore gjennomføring og resultater og hva bedriften har gjort av gjenoppretting og forbedringstiltak, alene eller i samarbeid med andre.

Etisk handel Norges medlemmers årlige redegjørelse for aktsomhetsvurderinger er eksempler på denne type kommunikasjon. I det følgende vil vi vise eksempler på hva virksomheter skriver om egen kommunikasjon utad, og hvordan en virksomhet kan skape tillit gjennom åpen kommunikasjon på nettsider eller andre plattformer.

Tips!

Åpenhetsloven krever at redegjørelsen etter § 5 er lett tilgjengelig på virksomhetens nettsider. Her bør også tidligere års redegjørelser være tilgjengelige.

Idé House of Brands AS leverer profilprodukter, klær, gaver og kompanjeprodukter til bedriftsmarkedet. De skriver følgende om sin kommunikasjon rundt aktsomhetsvurderingene:

Dette er god praksis fordi:

- Idé skriver om hvordan de kommuniserer med berørte parter.
- De viser hva som ligger på nettsiden av kommunikasjon i forbindelse med retningslinjer og strategier.
- De vektlegger å være åpne om utfordringer.

Vi kommuniserer med berørte parter via e-post, teammøter og fysiske møter. Nordisk innkjøpsjef, kategoriansvarlige og CSR-ansvarlig har alle jevnlig kontakt med avtalepartnere. Våre etiske retningslinjer (CoC) skal være tilgjengelig for alle som jobber på fabrikkene IDÉ benytter til egen produksjon. Vi ber derfor om at den henges opp i produksjonslokalet. Ved at den er oversatt til kinesisk håper vi at de arbeiderne som kan lese forstår innholdet. (...) På [virksomhetens nettside] har vi publisert våre retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis, Code of Conduct, miljøpolicy, retningslinjer for leverandører, vår bærekraftstrategi, vårt klimaregnskap, hvorfor vi klimakompenserer, hvilke bærekraftsmål vi fokuserer på, og vår årlige rapport til Etisk Handel Norge. Vår første bærekraftsrapport vil være klar i 2023. Den vil bli offentliggjort på våre nettsider. Vi er opptatt av å være åpne om de utfordringene vi ser, og som vi selv er en del av.

Scandza AS er et merkevareselskap som produserer og selger mat, drikke og velværeprodukter til dagligvarebutikker. **Stormberg AS** er en produsent av fritidstøy og utstyr. De to virksomhetene skriver følgende om sin kommunikasjon i sine rapporter:

Dette er god praksis fordi:

- Scandza beskriver i detalj sin dialog med interessenter.
- De kommuniserer om sin varslingskanal til interessenter gjennom direkte og indirekte kommunikasjon.
- De har offentliggjort sine retningslinjer og policies på nettsidene.

Vi kommuniserer på våre nettsider våre mål for 2030 og beskriver hvordan vi jobber med ESG. Vår ESG-rapport for 2022 blir publisert i april/mai på nettsider. Vi har også en til en dialog med interessenter direkte rundt våre mål og hvordan vi jobber. Vi har en egen varslingskanal tilgjengelig på våre nettsider <https://report.whistleb.com/scandza> og informerer våre interessenter om muligheten til å varsle her. Interessenter omfatter da leverandører, kunder/forbrukere, egne ansatte og lokalmiljø. Vi tilpasser kommunikasjonen avhengig av hvilke interessenter som er berørte. For eksempel blir hendelser knyttet til helse og sikkerhet blant egne ansatte publisert gjennom årsrapport, gjennom rapporter til ledelsen og på oppslagstavler i virksomhetene der hendelsene har inntruffet. Vi har løpende møter med lokale myndigheter og bosatte i våre lokalmiljøer om temaer som berører disse interessentene. Da forteller vi også om mulighetene til å ta kontakt med oss med varslere eller lignende. Vi kommuniserer også muligheten til å varsle til våre leverandører gjennom innkjøpsprosess og kontrakt (CoC). Gjennom emballasjen på våre produkter kommuniserer vi også muligheten til å kontakte oss om alle forhold relatert til produkt og produksjon for kunder og forbrukere. Alt av policies ligger offentlig tilgjengelig på våre nettsider. ESG-rapport for 2022 vil ligge offentlig tilgjengelig. Vi ønsker full transparens om hva vi jobber med og hvordan vi jobber.

Dette er god praksis fordi:

- Stormbergs tilrettelegger for at fabrikkansatte i Kina kan lese Code of Conduct på eget språk.
- De viser stor åpenhet om leverandører, lønnsundersøkelser og inspeksjoner.
- De jobber aktivt og åpent for å bidra til at bransjen går i en mer bærekraftig retning.

Vi har en Code of Conduct som skal være tilgjengelig for alle som jobber på fabrikker som produserer klær for Stormberg. Stormbergs Code of Conduct er også tilgjengelig for alle på våre nettsider: <https://www.stormberg.com/no/om-stormberg/etisk-handel/#coc>.

Våre fabrikkliste ligger åpent og tilgjengelig for alle på våre nettsider, og det samme gjør inspeksjonsrapportene som er utført av eksterne tilbake til 2004. Videre kommuniserer vi åpent om resultatene fra lønnsundersøkelsen vi utfører årlig ved fabrikkene vi handler fra, og om utvikling og utfordringer på Stormbergbloggen: <https://medium.com/stormberg>.

Den årlige klimasporsanalysen av hele Stormbergs virksomhet og alle våre produkter legges også tilgjengelig for alle på våre nettsider; <https://www.stormberg.com/no/om-stormberg/baerekraft/klimakompensert>.

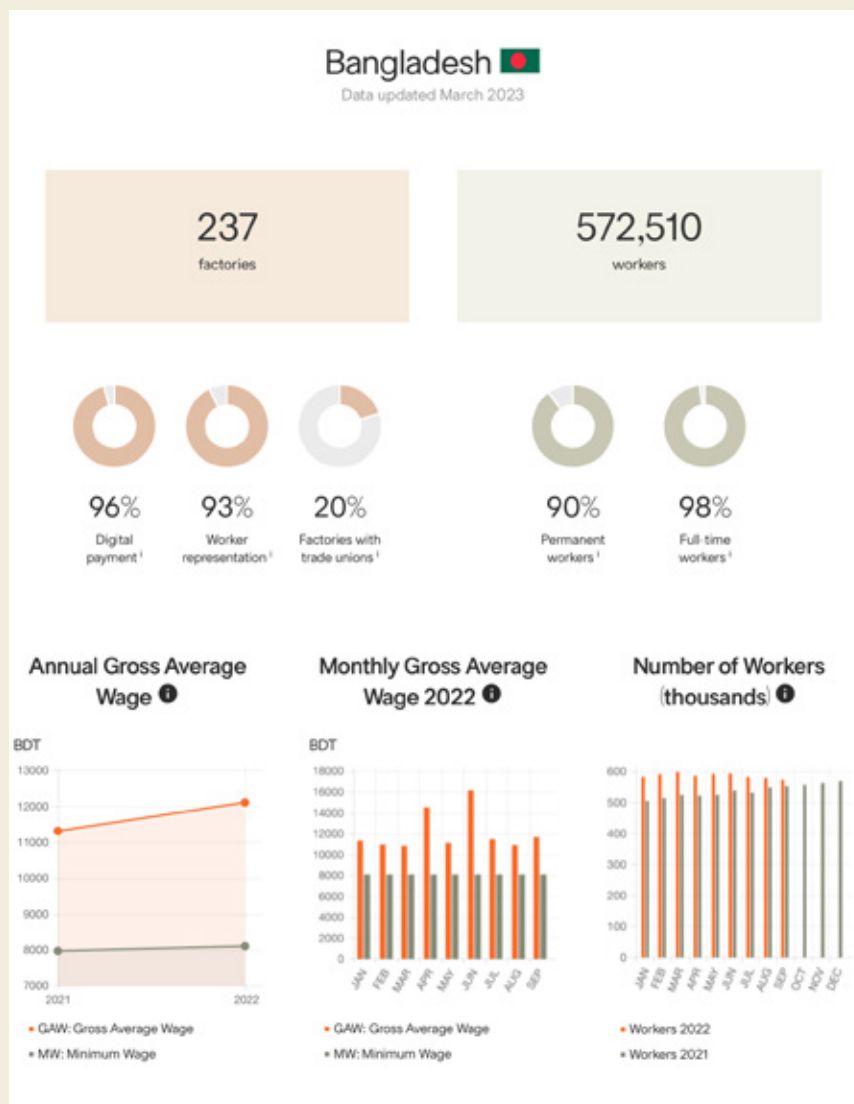
Stormberg har lenge frontet mer åpenhet, og Stormbergs eier og gründer var med på å jobbe frem Åpenhetsloven (...).

H & M Hennes & Mauritz AS viser åpenhet om en rekke sosiale forhold på deres nettsider. De har åpne leverandørlistor med oversikt over hvilke produkter som er produsert hvor. De har også en offentlig statistikk på lønn og arbeiderrepresentasjon hos deres hovedprodusenter. Se utsnitt fra nettsiden deres her:

Dette er god praksis fordi:

- H&M viser stor åpenhet med åpne leverandørlistor og offentlig informasjon om sosiale forhold i leverandørland.
- De har mye god informasjon om deres bærekraftsarbeid på nettsiden.

Trinn 6

Sørg for, eller samarbeid om, gjenoppretting og erstatning der det er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade, håndteres den negative påvirkningen gjennom å sørge for, eller samarbeide om, gjenoppretting. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for skadelidende og rettighetshavere slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

Målet med gjenopprettingen eller erstatningen er å gjenopprette situasjonen slik den var før skaden inntraff, hvis mulig. For å sikre at dette gjøres på best mulig måte må berørte rettighetshavere konsulteres og involveres i før, under og etter prosessen. Å rette opp negativ påvirkning kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, at skaden på annet vis utbedres eller at fremtidig skade forhindres. Virksomheter bør ha en policy og rutine for å sikre gjenoppretting i tilfeller hvor virksomheten forårsaker, eller medvirker til, negativ påvirkning eller skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Denne må innebære god og effektiv dialog med berørte parter. Policyen bør også omfatte virksomhetens rutine der dere er linket til skader, eller der en leverandør ikke tar ansvar for et rettighetsbrudd.

En virksomhet kan også samarbeide med leverandører om å etablere klagemekanismer på et operasjonelt nivå, for eksempel interne klagemekanismer for arbeidere eller klagesystemer fra tredjepart. Dette kan innebære å sette opp en klageprosess som inkluderer et veikart for gjenoppretting og utbedring av klagen, tidslinjer for utbedring, prosesser for å svare på klager hvis enighet ikke oppnås eller hvis virkningene er spesielt alvorlige.

Det er ikke alltid det er hensiktsmessig for virksomheter å opprette egne klagemekanismer, da dette vil kunne føre til et stort antall individuelle mekanismer uten felles mulighet til å påvirke utfordringene som ligger bak klagen. Ofte vil flerpartsinitiativer på bransjenivå i større grad kunne adressere systemiske utfordringer som kjennetegner en hel bransje. Under prinsipp 31 i UNGP finnes et sett kriterier som effektive ikke-rettslige klagemekanismer bør oppfylle.

Etisk handel Norges ressurser på Trinn 6 – Gjenoppretting

- [Veileder på gjenoppretting](#) (engelsk, offentlig tilgjengelig)
- [Veileder på gjenoppretting for migrantarbeidere](#) (engelsk, offentlig tilgjengelig)

Tips!

Det finnes både rettslige og ikke-rettslige klagemekanismer. Eksempel på en ikke-rettslig mekanisme er Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, som behandler klager mot norske virksomheter. Alle som mener at en virksomhet ikke etterlever OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper kan levere en klage til kontaktpunktet. Det norske Kontaktpunktet kan behandle saker der norske virksomheter er involvert, og saker som oppstår mot utenlandske virksomheter med virksomhet i Norge. Les mer om denne ordningen på www.responsiblebusiness.no.

Virksomheter og deres ansvar

Denne tabellen oppsummerer virksomheters ansvar for gjenopp-
retting etter tilknytning til faktisk negativ påvirkning eller skade.
Tabellen er utarbeidet av Etisk handel Norge og baserer seg på
næringslivets forpliktelser etter UNGP og OECDs retningslinjer for
flernasjonale selskaper.

Hvis virksomheten har...	Så bør virksomheten...	
Forårsaket (eller kan komme til å forårsake) skade.	... stanse eller forebygge det virksomheten gjør som forårsaker skade.	... og rette opp skaden.
Medvirket til (eller kan komme til å medvirke til) skade.	... stanse eller forebygge det virksomheten gjør som bidrar til skade, bruke virksomhetens innflytelse til å redusere risiko for at skade fortsetter eller oppstår.	... og bidra til å rette opp skaden.
Identifisert en forbindelse mellom skade og egen virksomhet/produkter/tjenester.	... bruke virksomhetens innflytelse til å redusere risiko for at skade fortsetter eller oppstår.	... ikke formelt ansvar for å rette opp, men kan likevel bidra aktivt.

Aalesund Protective Wear AS oppsummerer i det følgende deres policy på gjenoppretting:

AALESUND
PROTECTIVE
WEAR

Retningslinjene for gjenoppretting er en del av selskapets overordnede policy for bærekraftig forretningspraksis. Policyen sier som følger: «Der våre aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, samfunn eller miljø skal vi stanse aktiviteten, og søke å gjenopprette skaden. Der leverandøren er ansvarlig for den negative påvirkningen/skaden er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting».

ITP Holding AS er leverandør av produksjons-, innkjøp- og monterings tjenester fra Asia, med strategisk kompetanse på metall, plast og tekniske tekstiler. De har utviklet en prosessrutine for gjenoppretting som ser slik ut:

Process Description for Remediation

If our (ITP Group and subsidiaries) activities are found to cause or contribute to negative impact on people, society, or the environment, we will stop the activities and seek to provide remedy. If our supplier is responsible for the negative impact, the supplier is responsible for providing remedy. However, in such cases, we will provide support to our supplier in terms of guidance and in areas where we find our competencies to be helpful.

In all instances of core violation against our Supplier Code of Conduct or other salient instances demanding immediate action and/or remediation our CEO must be informed as well as the supplier management must be contacted and informed. Regardless of who has thereponsibility a dialogue between the related parties must be established.

REMIATION PROCESS

1. Violation identification

Our compliance staff and potential third-party auditors identify scale of violation and stops the incident.

2. Violation communication

ITP Group initiates dialogue with involved parties and readdresses the signed terms in our policy for responsible business conduct.

3. Assignment of Responsibility

The responsible part for the violation is identified. ITP Group will choose an internal manager to be responsible execution of the remediation process.

4. Root cause identification

ITP Group will initiate a throughout review of the supplier's business conduct and management systems to identify root cause(s).

5. Corrective Action Plan

If needed a Corrective Action Plan (CAP) is made and deadlines for remediation is set.

6. Regular Audits & Correct Records

The remediation process is followed up by regular audits and implementation on remediation activities. Records must be revised and completed with correct information.

Blåbær Production AS har en policy for gjenoppretting, og fokuserer også på forbedringer i leverandørkjeden der de oppdager avvik. Fremover vil de også bli med i BSCI Amfori sin sentrale klagemekanisme, og skriver følgende om dette:

Through our membership in Amfori we are planning to join a program which will facilitate functional grievance mechanisms in our supply chain. This project will enable a notification channel, to secure that any potential violations, conflicts or complaints can be communicated anonymous by all workers, regardless of their position and status. This will not only give us a better overview of our risks, but will also enable remediation in cases where this is needed. Initially this project will be available for suppliers in India & Turkey, but Amfori have set goals to implement similar measures in China in the following.

Skogstad Sport AS skriver følgende om tilgangen på klagemekanismer hos sine leverandører:

Dette er god praksis fordi:

- Skogstad er tydelige på forventninger til leverandører.
- De er åpne om at kontaktpersoner for oppfølging ikke garanterer effektive klagemekanismer.
- De er åpne om det planlagte fokuset på dette området fremover.

Vi forventer at leverandørene etterlever våre etiske retningslinjer, som dekker grunnleggende krav ovenfor menneskerettigheter, arbeidsrettigheter, anti-korrupsjon, dyrevelferd og miljøet. Disse sier blant annet at: «Leverandører må ha et system på plass for å håndtere klager knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon, og gi oss en kontaktperson for oppfølging av dette.» Vi har kontaktpersoner hos alle våre leverandører for oppfølging og spørsmål vedrørende dette, men det vil ikke si at arbeiderne og lokalsamfunnet har tilgang til effektive klagemekanismer for gjenoppretting. Vårt neste steg, og det vi kommer til å jobbe videre med i 2023, blir derfor å etablere interne klagemekanismer på et operasjonelt nivå med fokus på arbeiderne, slik at berørte interessenter og rettighetshavere kan klage og få klagen håndtert.

Norrøna Sport AS har tidligere opplevd avvik hos en fabrikk, hvor de har brukt sin påvirkningskraft til å bidra til gjenoppretting for de skadelidende. De skriver om prosessen og oppfølgingen av dette i sin rapport:

Dette er god praksis fordi:

- Norrøna fant rotårsaken til avviket gjennom dialog.
- De fokuserte på samarbeid for å løse situasjonen, fremfor å avslutte leverandørforholde.
- Dialogen har fortsatt for å sikre at lignende situasjoner ikke forekommer igjen.

NORRØNA

In 2021 we reported that through cooperation across our industry we were informed that one of our manufacturers did not pay their workers salary throughout 1,5 months during the spring and summer of 2021. Through open and honest communication, we supported the situation by pre-paying our orders 4–6 months in advance with the prerequisite that Norrøna was to be presented the payroll receipts and documentation that the situation was remediated. We have established a project to closely monitor, train and support the mentioned manufacturer and its workers to prevent this from reoccurring, and we have an ongoing dialogue with the relevant factory concerning cash flow, which resulted in Norrøna supporting the factory through pre-paying our orders 2 months in advance also in 2022, under the precondition that Norrøna was to be presented the payroll receipts.

Bergans skriver om hvordan de oppdaget en situasjon som krevde gjenoppretting hos en leverandør, og samarbeidet med andre kunder av samme leverandør for å styrke sin påvirkningskraft og bidra til gjenoppretting av situasjonen og forbedringer for arbeiderne. De har også skrevet om hva de gjør for å sikre arbeidere tilgang på klagemekanismer under den krevende situasjonen i Myanmar.

Dette er god praksis fordi:

- Bergans gikk sammen med andre kunder hos samme leverandør for å styrke sin påvirkningskraft hos leverandøren.
- De har fulgt opp saken for å sikre at utbedringene er foretatt.
- De fokuserer på videreføring og utvikling av klagemekanismer, for å sikre at lignende hendelser også blir plukket opp i fremtiden.

Bergans
OF NORWAY

In September 2022, we were informed about several breaches on our Code of Conduct and ILO working rights standards at one of our suppliers in Myanmar. We were contacted by two other outdoor brands, which reached out to us and one more brand, as we shared the same supplier. The breaches were reported through a Fair Wear audit and concerned mainly wages below minimum wage to so-called «daily workers», who also did not have proper contracts. This concrete issue was also raised at a webinar about Myanmar by ETI UK, as a common issue in the country, that had its roots in both covid, the coop and high inflation in general. The audit also raised other malpractices at the facility, such as harassment, inappropriate handling of occupational accident, non-compliance with health and safety requirements and verbal abuses by superiors.

Firstly, our three brands met through Teams, discussing the findings, and appropriate actions to be taken. We agreed to send a joint letter to the supplier addressing the issues, signed by our three CEOs. Together the three brands have quite high leverage at the facility in question. We received firstly a rapid response from the supplier - stating that they were already taking the audit very seriously, and later we received a longer description of implemented actions to create improvements and remediation.

The daily workers had received contracts and at least minimum wages (some of them had allegedly been trainees), and the bonus program of the factory. The facility had also hired a CSR manager and a new HR manager, implemented training programs for supervisors and grievance mechanisms, and established an OHS Committee with the help of SMART Myanmar, including training sessions. The three brands have continued the dialogue – both with each other and the supplier.

Regarding the case of Myanmar, both our suppliers were Fair Wear audited. Fair Wear has left the country, but the helplines are still functioning for the time being. The new MADE Myanmar program will establish and run a new grievance hotline, and Bergans' suppliers will be a part of this.

Pure Salmon Kaldnes AS oppdaget også et avvik hos en av sine tjenesteleverandører, og bidro til å gjenopprette dette og forhindre gjentakelse i fremtiden:

PSK has paid extra remuneration to employees of a Polish staffing agency to make sure that employees of this company get paid for work travels. In Norway travel costs to and from work site are normally paid for by the company.

OneMed AS skriver i sin rapport om hva de gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting når det er aktuelt:

Dette er god praksis fordi:

- OneMed sikrer klage-mekanismer på lokalt språk, slik at disse faktisk er tilgjengelige for arbeiderne.
- De har jobbet med å implementere arbeider-representasjon, som inkluderer migrantarbeidere.

Vi har i 2022 opprettet en spesiell klagemekanisme i Malaysia for arbeidere på deres eget språk – Suara Kami. Enkelte av våre produsenter har koblet seg på denne hjelpelinjen, og vi arbeider videre i 2023 med at flere av våre tilknyttede produsenter der skal gjøre det samme. Våre CSR-revisjoner inkluderer også verifisering av leverandørenes styringssystemer og tilstedeværelsen av klagemekanismer. Dette har de siste årene ført til implementering av arbeiderrepresentanter, inkludert migrantarbeidere, hos våre viktigste malaysiske hanskeleverandører, samt rekruttering av HR-ledere fra samme opprinnelsesland som arbeiderne for å lette kommunikasjonen begge veier.

Tips!

Forbrukertilsynets veiledning for redegjørelse etter åpenhetsloven anbefaler at virksomheter beskriver varslingskanaler og klagemekanismer som skal bidra til å avdekke negative konsekvenser. Virksomheten bør også beskrive systemer for å motta og håndtere klager, samt hvordan virksomheten retter opp negative konsekvenser der det er påkrevd, og gir eventuell erstatning eller oppreisning. Dette bør inkludere interessentdialog eller bransjesamarbeid der nødvendig.

Medlemskap i Etisk handel Norge og våre tilleggstjenester

Medlemskap

Denne publikasjonen har vist eksempler på god praksis fra norsk næringsliv når det kommer til å redegjøre for sine aktsomhetsvurderinger. Virksomhetene som er omtalt kommer fra mange ulike bransjer, er av ulik størrelse og deltar på ulik måte i globale leverandørkjeder, men har én ting til felles: de er alle medlemmer av Etisk handel Norge. De drar derfor nytte av et medlemstilbud som støtter deres arbeid med aktsomhetsvurderinger samtidig som de plikter å redegjøre årlig for dette arbeidet. Her er en oversikt over medlemsfordeler som disse virksomhetene kan benytte seg av:

- Individuell oppfølging og rådgivning fra en dedikert rådgiver
- Tilgang til rapporteringsmal for aktsomhetsvurderinger, tilpasset åpenhetslovens krav til redegjørelse for aktsomhetsvurderinger
- Tilgang til medlemsportal med oppdaterte ressurser, maler og verktøy for å jobbe med bærekraftig forretningspraksis og aktsomhetsvurderinger
- Gratis eller rabatter tilgang til kurs, seminarer og medlemsforum med fokus på praktisk implementering av bærekraftsarbeidet i Norge og i leverandørkjeden
- Oversikt over lovkrav og forventninger til bærekraftig forretningspraksis
- Tilgang til et nasjonalt nettverk gjennom flerpartsinitiativet: fagforeninger, sivilsamfunnsorganisasjoner, arbeidsgiverorganisasjoner, bedrifter, offentlige virksomheter, fylkeskommuner og kommuner.
- Tilgang til vårt internasjonale nettverk av strategiske partnere, sivilsamfunn og våre søsterorganisasjoner.
- Mulighet til å delta i og lære av våre prosjekter i produksjonsland

Tilleggstjenester

Rådgiverne i Etisk handel Norge tilbyr også tilleggstjenester på timebasis for både medlemmer og ikke-medlemmer. Her vil vi i større grad utføre arbeidet på virksomhetenes vegne, men målet vil alltid være å bidra til god forankring av retningslinjer og rutiner. Her er noen eksempler på tilleggstjenester vi har utført for virksomheter:

- Utarbeidelse og kvalitetssikring av interne rutiner for aktsomhetsvurderinger og etterlevelse av åpenhetslovens krav
- Utarbeidelse av retningslinjer og styringssystemer til bruk i leverandør oppfølging
- Utvikling av strategier og handlingsplaner knyttet til bærekraft
- Skreddersydd kompetanseheving og workshops tilpasset virksomheten og leverandørkjeden, i Norge og i utlandet, om temaer som aktsomhetsvurderinger; ansvarlig innkjøpspraksis; risikokartlegging; god praksis på bruk av sertifiseringsordninger og sosiale revisjoner; levelønn; klimaregnskap; innføring i nye lovkrav på bærekraftsfeltet;
- Utarbeidelse av kartlegging av risiko for/faktisk negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø samt støtte til prioritering av risiko
- Formulering av tiltaksplaner for å forebygge og redusere negativ påvirkning
- Støtte til utarbeidelse av indikatorer og evaluering av tiltak
- Bistand til redegjørelse for aktsomhetsvurderinger ihht. åpenhetslovens krav
- Støtte til bærekraftsrapportering
- Utarbeidelse av rutiner for gjenoppretting

Ta kontakt med oss for mer informasjon om medlemskap eller tilleggstjenester.

Kontakt oss

Etisk handel Norge

Hausmanns gate 19

0182 Oslo

info@etiskhandel.no

www.etiskhandel.no

Trykket på miljømerket papir